Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...оной гарана | № 38 (16561) | 1984 оной февралиин 14, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ЭНЭ ПОЛИТИКЫЕ БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХАНИ ХАЛУУНААР ДЭМЖЭЛГЭ ХАДАА КПСС-эй ДОТООДЫН БА ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН ЗҮБ БАЙҺАНАЙ, ҮЕ САГАИНГАА ЭРИЛТЭДЭ БА ҺАНАЛ БОДОЛДО ТЭРЭНЭЙ ТААРАМЖАТАЙ БАЙҺАНАЙ ҮНЭНШЭМЭ ГЭРШЭ МҮН БОЛОНО. ШЭЛЭҺЭН ЗАМААРАА — КОММУНИЗМ ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН БА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЗАМААР ПАРТИ БАТА НАЙДАМТАЙГААР ДАБШАНА.

(Нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэһөө).

...ветскэ Союзай Коммунис партиин ...тральна Комитедэй Пленум тухай ...НФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...ентральна Комитедэй ээл... ...ленум 1984 оной февра... ...болобо.

...олитбюрогой даалгабаряар ...гай Политбюрогой гэшүүн, ...гай секретарь нүхэр К. У. ...енум нээгээ.

...К-гай Генеральна секре... ...й Верховно Совдэй Прези... ...лэгшэ Ю. В. Андроповой ... ушарһаа ЦК-гай Пленум... ...гшад Юрий Владимирович ...урасхаалые минута соо ...аар ёһолбо.

...оюзай Коммунис партида, ...адта ехэ гээлтэ болобо гэ... ...ленум тэмдэглээ. Комму... ...болон Совет гүрэнэй эли... ...буулагша, дүлэтэ патриот, ...айрамдалай ба коммуниз... ...сэшэ сусашагүй тэмсэлшэ

...ура хүсэлэнгөөр партийна ...үдэлмэрийн шухала ту... ...үдэлхэдөө, Юрий Влади... ...ропов партиин политикые ...олониитэтэй тэрэнэй хол... ...гэдэ, Советскэ Союзай ... ба өөрыгөө хамгаалха ху... ...гэдэ бүхы хүсэ шадалаа, ...э, ажабайдалай айхабтар ...элөө элсүүлэн үгэдэг бай...

... али бүхы талаарнь хүг... техникын дэбжэлтые хур... ...ай ажахые хүтэлбэрилгые ...айжаруулха, кадрнуудай ...дээшэлүүлхэ, эмхидхэл болон журам шангадхаха, арадай ажабайдалай материальна ба оюун ухаан бодолой хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй хараалһан хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ Ю. В. Андропов анхаралаа ехээр хандуулдаг байгаа.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай али бүхы харилсаае хүгжөөлгэдэ, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлгэдэ, сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө арадуудай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэлгэдэ Ю. В. Андропов ехэ хубитаяа оруулһан байха юм. Термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхэ, эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хараа шэглэл — манай парти болон гүрэнэй ленинскэ гадаадын политическэ хараа шэглэл тэрэнэй хүтэлбэри доро уласхоорондын оршом соо залан сэхээр, эршэмтэйгээр бэелүүлэгдэһэн байгаа.

Эдэ гашуудалта үдэрнүүдтэ коммунистнууд, бүхы совет арад партиин ленинскэ Центральна Комитедые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое бүри нягтаар тойрон жагсана, партиин ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хэлбэришэгүйгөөр тэмсэхые гүйсэд шиидэнхэй байһанаа мэдүүлнэ гэжэ Пленум тэмдэглээ.

ЦК-гай Пленумдэ хабаадагшад наһа барагшын түрэлхидтэ, дүтынь хүнүүдтэ гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлбэ.

ЦК-гай Пленум КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарие һунгаха тухай асуудалые хаража үзөө.

ЦК-гай Политбюрогой даалгабаряар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихонов энэ асуудалаар үгэ хэлэбэ. Нүхэр К. У. Черненкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар һунгаха дурадхал оруулба.

Пленум нүхэр Константин Устинович Черненкые КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар нэгэн дуугаар һунгаа.

Удаань КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр К. У. Черненко Пленум дээрэ үгэ хэлэбэ. Партиин Центральна Комитедэй тэрээндэ ехэ этигэл найдал олгоһонойнь түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр хүргэбэ.

Манай орон дотор коммунис байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын, СССР-эй экономическа ба оборонно хүсые саашадань бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй XXVI съездын табиһан зорилгонуудые шиидхэхын, совет арадай һуудал байдалые улам һайжаруулхын, эб найрамдалые хангахын, Коммунис партиин, Совет гүрэнэй бэелүүлжэ байдаг ленинскэ дотоодын болон гадаадын политикые уг залгамжалан бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ, ажабайдалайнгаа дүй дуршэлые элсүүлхэб гэжэ нүхэр К. У. Черненко КПСС-эй Центральна Комитедые, Коммунис партиие найдуулба.

Энээгээр ЦК-гай Пленум хүдэлмэреэ дүүргээ.

...эр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн үгэ

...уд!

...үндэр ехэ ...нь — ЦК... ...екретаряар ...лөө Центральна ... гэшүүдтэ ...аяр баяс... ...амда даал... ...хэ харюу... ...эд дүүрэ... Урдамни ...мар онсо ...байһаб гэ... ...гэл найда... ...лхын ту... ...димирович ... дараалан, ... хэрэг дээ... ...байһан ма... ...н сэхэ ха... ...һадтай суг ...лхын тула ...үсэ шадал, ...рынгоо бү... ...зорюулхаб ...Комитедые, ...аб.

...лит шада... ...одо һонор ...орн болон ... ленинизм... ...илга, шэнэ ...мэдэрхэ ба ...ю дүй дүр... ...үзэхэ арга ... үзэл бо... ...далай шэн... ...ай ёһо гу... ...хы юумэн... ...илга, өөрын ...олон даруу ...эдэ бүгэдэ ...адай дунда ...овичта ай... ...алэл олго...

...эрийн орёо ...атай уча... ...эдэ даалга... ...таяа КПСС... ...альна сек... СССР-эй ... Президиу... ...ын тушаал... ...нь, Юрий ...Андроповой ... хүн ёһо... ...айхан шэн... ...эли тодоор ... Маанадай ... зорилго... ...хэмжээндэ ...гэжэ эрмэл... ...ө гамнадаг...

Мүнөөнэй үе саттахи партиин али болохо талаһаань бодомжологдонхой ба бүтэмжэтэй хараа шугамые — хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һайжаруулгын хараа шугамые найруулан табиха талаар Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой хамтын ажал ябуулгада өөрын ехэ хубитые Юрий Владимирович оруулаа. Парти болон арадай ажабайдалда шухала шатанууд болохо КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), июниин болон декабриин (1983 он) Пленумүүд тэрэнэй хүтэлбэри доро үнгэрһэн байна. Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор КПСС-эй XXVI съездын политическэ хараа шэглэл зохёохы ёһоор саашадань хүгжөөгдэһэн ба тододхогдоһон байха юм.

Совет хүнүүдэй зохёон байгуулхы ажалай амгалан тайбан эхэ байдалые хангахын түлөө, уласхоорондын оршом соо социализмын байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ Ю. В. Андропов ехэ хүсэ шадалаа, хүсэл эрмэлзэлээ зорюулдаг байгаа.

Партиин нэрэ хүндын эшэ үндэһэн гэхэдэ, тэрэнэй хүтэлбэрилхы үүргэ, тэрэнэй хүндэтэ түрүү үүргэ мүн болоно. Парти тэдэнние арадта шэн габьяатайгаар алба хэлгээрээ, ажалшадай ашa туһые тодо хурсаар элирхэйлжэ шададагаараа, ажаябуулгын үнэн зүб марксистско-ленинскэ программаар тэдэнние зэбсэгжүүлжэ шададагаараа туйлаһаншье, батадхажа шадаһаншье байгаа гэжэ Юрий Владимирович тон һайн мэдэрдэг бэлэй.

Энэ политикые бүгэдэ арадай хани халуунаар дэмжэлгэ хадаа КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикын зүб байһанай, үе сагайнгаа эрилтэнүүд болон һанал бодолдо тэрэнэй таарадаг байһанай үнэншэмэ гэршэ болоно үгэнэ. Партин шэлэһэн харгы замаараа — коммунизм зохёон байгуулгын ба эб найрамдалай харгы замаар батаар дабшанхай.

Урдаһаншье иимэ байгаа. Хэзээдэшье иимэ байха!

Гэбэшье энэ харгы замаар дабшаха гэһэн гансал хүсэл дуран бага гэжэ, нүхэдүүд, бидэ ойлгонобди. Гансашье зүб уг зорилгонуудые табижа шадаха бэшэ, харин али бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан, тэдэнние үсэд нэтэрүүгээр туйлажа шадаха хэрэгтэй. Туйлаһанаа, ухаангүйгөөр ехэ болгонгүй, тиигэбэшье тэрэнээ бага болгонгүй, тон зүбөөр сэгнэхэ хэрэгтэй. Имагтал иимэ хандалга бидэнние политикын талаар алдуунуудһаа, бодото байдалые манай һанагшаар сэгнэхэ ябадалһаа аршалха байна бшуу. Имагтал тэрэ, Ленинэй хэлэһээр, «бидэ юу «ехээр хэжэрхёобибди», юу хэжэ шадаагүйбибди» гэжэ эли тодоор хараха арга олгоно.

Манай партиин болон гүрэнэй толгойлогшоор Юрий Владимирович Андропов богонихон, голхормоор богонихон, болзор соо ажаллаха хубитай байгаа гээшэ, нүхэдүүд. Бидэ бүгэдэндэ тэрэ ехэл хэрэгтэй байха бшуу. Арадай ажахын хүгжэлтэдэ хүсэн түгэс хурдадхалга үгэхын, 70—80-яад онуудай хилэ дээрэ манай орондо ушарһан бэрхэшээлнүүдые дабахын тула ябуулжа байгаа тон ехэ, эршэ түгэс ажалайнгаа эгээл охин дээрэ тэрэ наһа бараба гээшэ. Тиигэбэшье энээхэн богони болзор соо манай парти ямар шэнэ, ашаг үрэтэй юумэнүүдые хэжэ, бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаа гээшэб гэжэ бидэ бултадаа мэдэнэбди. Юрий Владимировичай хүтэлбэри доро эхилһэн хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ ба хамтын хүсэл оролдолгоор саашань хүгжөөхэ гээшэ тэрэнэй дурасхаалые мүнхэлхэ, политикада урдахи хэрэгээ үргэлжэлүүлхэ эгээл һайн арга болоно бшуу.

Хэрэг үргэлжэлүүлэлгэ — холын ойлгомжо бэшэ, харин ажабайдалай, бодото хэрэг шуу. Тэрэнэй удхань нэн түрүүн юуб гэхэдэ, зогсолтогүйгөөр, урагшаа дабшалга мүн болоно. Урда тээнь бүхы туйлаһандаа түшэглэн, зохёохы ёһоор тэрэнээ баяжуулан, шиидхэгдээгүй асуудалнуудта, мүнөө үеын болон ерээдүйн гол шухала асуудалнуудта хамтын ухаан бодолые, коммунистнуудай, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы арадай хүсэ шадалые нэгэдүүлэн, урагшаа дабшаха хэрэг болоно ха юм. Энэмнай бидэ бүгэдэнние ехэ юумэндэ уялгална.

Манай партиин хүсэ шадал гэхэдэ, тэрэнэй нэгэдэл, марксизм-ленинизмдэ үнэн сэхэ байлга, шалгатдамал ленинскэ гол эпонууд болон онол аргануудые хүтэлбэри болгон, олониитын зохёохы эдэбхи үүсхэлые хүгжөөхэ ба шэглүүлхэ, тэдэнние үзэл сурталай ба эмхидхэлэй талаар нягтаар жагсааха арга шадабари мүн болоно. Нүхэдүүд, гүрэнэй аппарадай хүдэлмэриие нарижуулха, партийна хүтэлбэрилгын онол аргые һайжаруулха асуудалнуудта һүүлэй үедэ манай Центральна Комитет, ЦК-гай Политбюро, Юрий Владимирович Андропов ямар ехэ анхарал хандуулдаг байгааб. Тэдэнэй нэгэниинь гэхэдэ, партийна комитедүүдэй уялгануудые гүрэнэй ба ажахын органуудай зорилгонуудһаа тодо һонороор илгаруулга, тэдэнэй хүдэлмэридэ бэе бэеэ дабтаха ябадал усадхалга болоно гээшэ. Энэмнай политическэ удха шанартай тон ехэ асуудал болоно. Үнэнииһ хэлэбэл, эндэ бүхы юумэн бодомжолон таарулагдаагүй байха юм. Соведүүдэй, министерствэнүүдэй, предприятинүүдай хүдэлмэрилэгшэдэй бэеэ даагаад хэрэгтэй асуудалнуудаа шиидхэхэгүй, өөһэдынгөө шиидхэхэ асуудалнуудые партийна органуудта даалгаха ушарнууд үзэгдэдэг байна. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй түлөө юумэ хэхэ ушар кадрнуудые даалгагдаһан хэрэгтэнь хангалтагүйгөөр хандуулна. Энээнһээ гадна политическэ хүтэлбэрилгын орган болохо партийна комитедэй үүргые һуларуулха аюул тэрэ тохёолдуулжа магад байна бшуу. Партийна комитедүүдэй ажахые эрхилхэ ябадал нэн түрүүн ажахые эрхилжэ байгаа хүнүүдтэй ажал ябуулха хэрэг болоно бшуу. Энээниие хэтэдээ һанажа ябаха хэрэгтэй.

Нүхэдүүд! Һара хахадай саада тээ, ЦК-гай декабриин Пленум дээрэ манай ороной социально-экономическа хүгжэлтэдэхи хэрэгүүдэй байдалда бүхы талын сэгнэлтэ бидэ үгэһэн байһабди. Баталан абтаһан тогтоол дотор мүнөө абаһан эршээ тэрэ зандань үргэлжэлүүлхэ, зорилгонуудые бодото дээрэнь шиидхэхэ гэһэн ниитын эрмэлзэл, экономикые партийна болон гүрэнэй талаһаа хүтэлбэрилгын хэм хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ, һайн һайхан хубилалтануудые эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ, тогтонижоһон бата шэнжэ шанар тэрээндэ үгэхэ гээшэ мүнөө шухала гээд онсолон тэмдэглэгдэһэн байна. Пленумэй эдэ заабаринуудые удаа дараалан дүүргэхэ гээшэ манай сэхэ уялга болоно бшуу.

Олониитэтэй тэрэнэй холбоон, хэдэн миллион ажалшадай эрхэтэн ёһоной эдэбхи үүсхэл, үйлэдбэри дээрэхи хэрэгүүдтэ, ниитын ажабайдалай гол шухала асуудалнуудта эзэн ёһоор хандалга партиин хүсэ шадалай шухалын шухала эшэ үндэһэн байгаа, байнашье, байхашье юм гэжэ манай бүхы дүй дуршэл батадхана.

Өөрынгөө хараа шутам, өөрынгөө шиидхэбэринүүдые болон ажал ябуулгые нэн түрүүн хүдэлмэришэн ангиин һанал бодолтой, тэрэнэй социально-политическэ болон ангиин айхабтар ехэ мэдэрэлтэй саг үргэлжэ сасуулан хараха гээшэ коммунистнуудай партиин уялга мүн болоно. Владимир Ильич Ленин хүдэлмэришэ хүнэй сэхэ үгые, ажабайдалай үндэһэ баримтые болон тодо һонор ухаае үндэрөөр хододоо сэгнэдэг, тэдэнэй һанал бодолдо, үйлэ хэрэгүүд болон хүнүүдые сэгнэлгэдэ наринаар хандадаг, тэдээн дотор эгээл амин шухала асуудалнуудта харюу бэдэрдэг ба олодог байһан юм.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко.

Константин Устинович ЧЕРНЕНКО

Константин Устинович Черненко 1911 оной сентябриин 24-дэ Красноярска хизаарай Новоселовско районой Большая Тесь тосхондо түрэһэн, ород.

1931 онһоо КПСС-эй гэшүүн. Дээдэ һургуулитай — багшанарай институт болон ВКП(б)-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна эмхидхэлшэдэй дээдэ һургуули дүүргэһэн юм.

Нюдарган баяшуулда хүлһөөр хүдэлжэ, К. У. Черненко багa балшар наһандаа ажалайнгаа намтар эхилээ һэн. Тэрэнэй саашанхи бүхы ажал ябуулга комсомолой, удаань партийна органуудта хүтэлбэрилхы хүдэлмэритэй холбоотой байгаа. 1929—1930 онуудта К. У. Черненко Красноярска хизаарай ВЛКСМ-эй Новоселовско райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар хүдэлөө. 1930 ондо тэрэ Улаан Армида һайн дураараа ошоо һэн. 1933 он болотор хилын харуулай сэрэгүүдтэ алба хээ, хилын харуулай заставын партийна организациин секретарь ябаа.

Армида албаяа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр К. У. Черненко Красноярска хизаарай партиин Новоселовско болон Уярска райкомуудай пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар, Красноярска хизаарай Партийна гэгээрэлэй байшангай директорээр, пропаганда ба агитациин таһагые даагшын орлогшоор, партиин Красноярска крайкомой секретаряар хүдэлһэн байгаа.

1943 онһоо К. У. Черненко ВКП(б)-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна эмхидхэлшэдэй дээдэ һургуулида һураба. Һургууляа дүүргээд, 1945 онһоо хойшо партиин Пензенскэ обкомой секретаряар хүдэлөө. 1948 ондо тэрэ Молдавиин ССР-тэ эльгээгдэжэ, Молдавиин Компартиин ЦК-гай пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар баталагдаа һэн. Энэ тушаалда хүдэлхэдөө, тэрэ республикын экономическа ба соёлой байгуулалтада, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ ехэ хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ элсүүлээ һэн.

1956 ондо К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай аппарадта хүдэлхөөр дэбжүүлэгдэжэ, пропагандын таһагай секторые толгойлһон, нэгэн доро «Агитатор» журналай редакционно коллегиин гэшүүнээр баталагдаһан байгаа. 1960 онһоо тэрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариадай начальнигаар хүдэлбэ. 1965 ондо К. У. Черненко КПСС-эй ЦК-гай юрэнхы таһагые даагшаар баталагдаба. 1966—1971 онуудта тэрэ КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат байгаа. Партиин XXIV съезд дээрэ (1971 оной март) КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүнээр, харин 1976 оной мартда партиин XXV съездын һүүлээр болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай секретаряар һунгагдаа һэн.

1977 онһоо тэрэ — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, 1978 онһоо Политбюрогой гэшүүн юм. СССР-эй 7—10 зарлалай Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй депутат. К. У. Черненко аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын уласхоорондын зүблөөндэ (Хельсинки, 1975 он) совет делегациин гэшүүн байгаа, буу зэбсэгүүдые хурялгын асуудалнуудаар Вена хотодохи хөөрэлдөөнүүдтэ (1979 он) хабаадалсаа.

Константин Устинович Черненко — Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша мүн. Партиин найдажа даалгаһан бүхы тушаалнуудта тэрэ эмхидхэлэй ехэ бэлиг шадабаритай, партийна залан сэхэ, Ленинэй агууехэ хэрэгтэ, коммунизмын уг зорилгонуудта үнэн сэхэ байһанаа харуулдаг һэн. К. У. Черненко совет обществын ажабайдалда партиин хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ, партийна ба гүрэнэй хүдэлмэриин түхэл шэнжые, арга онолнуудые нарижуулан һайжаруулха, социалис демократиие хүгжөөхэ гол шухала асуудалнуудаар хэдэн научна зохёолнуудай автор юм. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум дээрэ К. У. Черненко элидхэл хээ һэн. Мүнөө үедэ КПСС-эй үзэл суртал ажал ябуулгые нарижуулан һайжаруулгын гол шэглэлнүүд тэрээн дотор тодорхойлогдоһон байгаа.

Эхэ оронойнгоо үмэнэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Константин Устинович Черненко Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэнхэй, Ленинэй гурбан орденоор, Ажалай Улаан Тугай гурбан орденоор, Советскэ Союзай олон медаляар шагнагданхай. Тэрэ Ленинскэ шангай лауреат юм.

К. У. Черненко социалис оронуудай үндэр дээдын шагналнуудта хүртэнхэй.

Нүхэр К. У. ЧЕРНЕНКЫН хэлэһэн

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Хүдэлмэришэдэй дундаһаа, социалис байгуулалтын түрүү зэргэһээ гараһан үгэһүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, ажалша хүнүүдтэй зүбшэхэ гэшэ мүнөөшье коммунист-хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй эгээл түрүүшын уялга, дотоодын гүн гүнзэгы эрилтэ байха ёһотой.

Арадай эдэбхи үүсхэлые тиихэдэ эгээл үргэнөөр хэлэбэл, хүдэлмэриин газарта даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор, зохёохы ёһоор хандалгаһаа эхилээд, гүрэн болон общественнэ хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалга хүрэтэр, саг соогоо өөрөө ба дэмжэжэ шадаха гэшэ манай дэбжэлтын хүгжэлтын гайхамшагта, дундаршагүй нөөсэ болоно гэжэ хэлэхэ болохо байна ошуу. Манай экономикын оршоной асари ехэ хүгжэлтэ бүхэн алишье талаарха ажалша коллективүүдэй зохёохы эдэбхи үүсхэлнүүдээр, тэдэнэй өөһэдынь, мүнөө хэлэдэг, тэдэнэй өөрын түсэбүүдээр түйлагдаһан байха юм.

Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэе нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ ба продукциин оорынь үнэ сэн 0,5 процентээр нэмэжэ доошолуулха гэһэн декабриин Пленумэй уряалан оронойн ажалша коллективүүдэй дотор гүн гүнзэгы дэбжэлтэ үргэнөөр үүдхэһэн байна. Энэ зорилгые шиидхэхын түлөө ажалшадай, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай гараһан патриотическа дэбжэлтэ, хүсэл оролдолго, бүтээмжэтэйгээр ябуулха энэ талаар амжалта түйлагдаха гэһэн этигэл найдабари түрүүлнэ.

Энээнэй ашаар абаһан ба гэшэ бүхы мүнгэ, зөөриие совет хүнүүдэй ажалай ба һуудал байдалые һайжаруулха, медицинскэ хангалгада, гэр байра баригалга зорюулха тухай асуудалые хаража үзэхэ ёһотой гэжэ һанагдана. Энэ партиин политикын гол зорилгонуудай нэгэ хүнэй аша туһа тухай али бүхы анхарал оролдолгын сүм харюусаха байна.

Нүхэдүүд, ажалшадай зохёохы үүсхэл, эдэбхиие материальна ба моральна талаар бүри һайнаар урмашуулха тухай бодожо үзэхэ болонобди.

Совет байгуулалтын үндэһэ һуури социальна талаараа үнэн зүб шэнжэтэй юм. Тиин энэнь тон ехэ хүсэн болоно. Үдэр бүриин хэрэгүүдтэ, салин хүлһэн ба шангуул тухай, байрануудые гү, али путевкануудые хубаарилха тухай, шагнаха тухай хөөрэлдөөн болоходо, манай хамтын хэрэгтэ хүн бүхэнэй оруулһан ажалай хубитаяа таарууһаар бүхы юумэ үнэн зүбөөр хэхын тула тэрэниие хэлбэрилжэ бүри сахиха гэшэ тон шухала болоно.

Энэ талаар партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй хэхэ юумэн һаа олон юумэн дулдыдана. Бии. Ажалша коллективүүдэй үүргэ ехэ. Мүнөө тэдэнэр ехэ, хуулиин гүримаар батадхагдаһан эрхэтэй болоноёй. Тэдэнэй эрхэ бүри хүсэдөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Һүүлэй үедэ парти социалис общественнэ хүтэлбэрилгэ шэнэ дүй дүршэлтэй болоо. Манай общественнын бүхы талые, арга боломжонуудые бүри һайнаар хэрэглэдэг болообди. Олониитэ зоной эрхэнүүд байдаг ба ушар ёһо мэдэлгэ тэдэнэй тоодо оролсоно. Тиимэһээ гүрим, журам бэхижүүлгэдэ ехэ талаар хандуулагдана.

Эмхи гүрим тухай асуудал хадаа гол, шухала асуудал болоно. Энэ талаар хоёр һанамжа байха ёһогүй. Зам захагүй, харюусалгагүй байдал общественнэ гансал материальна хохидол хэһэн бэшэ, харин социальна, сэдьхэл бодолой талаар горитой хохидол ушаруулна. Бидэ, коммунистнууд, олон миллион совет хүнүүдэй энэниие һайнаар ойлгонобди. Ажалай, үйлэдбэриин, түсэбэй, гүрэнэй журам һайжаруулха, социалис хуулине бэхижүүлхэ зорилгоор партиин баталан абаһан хэмжээнүүдэй бүгэдэ арадта үнэхөөрөө һайшаан дэмжэгдэһэниинь хүлээнэ юм.

Энэ талаар зарим тэды юумэн хэгдээ. Эдэ бүгэдэ үйлэдбэриин хэрэгүүдтэ, манай ниитын ажабайдалда, хүнүүдэй сэдьхэл бодолдо һайнаар нүлөөлөө гэжэ булта мэдэнэ. Бүхы юумэн хэгдэхэ ёһотой гэжэ бодоходо бурүу байна. Үгы, нүхэдүүд, аажамье һуларжа болохогүй гэжэ ажабайдал һургана.

Манай экономикын хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай хэлэхэ болоон байна, тэдэниие партии тодоор тодорхойлолоо. Үйлэдбэриие эршэдхэлгэ, эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ хурдан түргөөр нэбтэрүүлгэ, ехэ комплексно программануудые бэелүүлгэ — эдэ бүгэдэ эсэсэй эсэстэ манай общественн хүтэлбэрилгын хүсэнүүдые шэнэ хэмжээндэ гаргаха зэргэтэй юм.

Экономикые хүтэлбэрилхэ гуримые, ажахы эрхилэлгын бүхы онол арганууды горитойгоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй байна. Энэ талаар хүдэлмэри һаял эхилээ. Предприятинуудай эрхэнүүдые үргэдхэхэ ба харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хэмжээнэй экономическа туршалга хэгдэхээр хараалагдана. Эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангалгын эмхинүүдтэ ажахы эрхилэлгын шэнэ онол арганууд бэдэрэгдэнэ. Бүхы арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала стратегическэ асуудалые шиидхэлгэдэ эдэ бүгэдэ туһалха, ашатай туһатай байхань сохом.

Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд туршалгын дүнгүүдые хүлеэгээд, эдэбхи үүсхэлгүй байна, хуушанайхяар хүдэлхые оролдоно бэшэ гү, гэһэн асуудал гаргана. Экономическа байгууламжые шэнэдхэхэ гээшэ харюусалгатай хэрэг ааб даа. Долоо дахин хэмжээд, нэгэ дахин отолхо гэһэн хуушанай сэсэн мэргэн заабариие эндэ сахихаар байна. Хубилһан эрхэ байдалые, ажабайдалай шэнэ эрилтэнүүдые огто тоохо дурагүй хүнүүдые энэ сагааруулна бэшэ.

Бүхы шатануудта бэеэ даагаад хүдэлдэг, эрэлхэгээр бэдэрэлгэнүүдые хэдэг, экономикын ашаг үрые дээшэлүүлгын, арадай һуудал байдалые һайжаруулгын аша туһада зоримгой шиидхэбэринүүдые абадаг байхые манай ажахын кадрнуудһаа бидэ хүлеэнэбди.

Үнгэрһэн жэлдэ КПСС-эй ЦК болон правительство экономико хүгжөөлгын гол асуудалнуудаар хэдэ хэдэн тогтоолнуудые зохёожо, баталан абаа гээд мэдэнэт. Эдэ шиидхэбэринүүд хадаа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, орсной экономическа хүгжэлтые хурдадхаха тодорхой арга боломжонуудые партийна ба ажахын зургаануудта олгоо гээшэ.

Хараалагдаһан хэмжээнүүд гансал ажахын бэшэ, харин ехэ политическэ удха шанартай юм. Тэрэнэй дүүргэлтын партийна организаци бүхэнэй, хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй хүдэлмэриин гол удха болоһон ушартал, эдэ хэмжээнүүд бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэ юм.

Мүнөөдэрэй зорилгонуудые шиидхэхэ зуураа, бидэ ерээдүйдэ бүри ехэ зорилгонуудые түйлахын тула эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулнабди. Манай ерээдүй тухай, арбан хоёрдохи табан жэл тухай хэлэхэдэ, үшөө эртэшье байжа магад. Гэбэшье гол зорилгонууд, бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд мүнөөнһөө элн юм.

Шэнэ табан жэл хадаа үйлэдбэридэхи шанарай талаар ехэ хубилалтануудай эхиниинь, манай арадай ажахын бүхы һалбаринуудые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хэрэгтэ шиидхэхы хубилалгын табан жэл болохо ёһотой. Мүнөөнэй материально-техническэ бааза ба хүтэлбэрилгын гурим шэнэ, бүри һайн шанартай болохо ёһотой.

Мүноо үедэ совет общественн экономическа, социальна болон оюун бодолой хүгжэлтэ дэбжэлтын бүри нягта хоорондохи холбоо хангаха гээшэ баһал шухала. Энээнэй тулада социальна ба үзэл сурталай эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулангүйгөөр, экономикые тон шэнэ хэмжээндэ гаргаха аргагүй юм. Экономическа болон социальна политикын бата үндэһэ һуурида түшэглэнгүй, социалис мэдэрэлые хүгжөөхэ асуудалнуудые шиидхэжэ баһал болохогүй.

Шэнэ дэлхэй байгуулха гээшэ шэнэ дэлхэйн хүниие бүридхэн хүмүүжүүлхэ тухай, суртал бодолой ба сэдьхэл бодолой ургалта тухай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго гаргаха гэһэн удхатай. Имагтал иимэ хараатайгаар ЦК-гай июниин Пленум үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин асуудалнуудые хаража үзөө гээд мэдээжэ. Тэрэнэй заабаринуудай ёһоор, хүгжэлтэ түгэс социализмые наринжуулан һайжаруулха ехэшье, орёошье асуудалнуудай шанар шэнжэдэ хүсэд харюусахаар энэ хүдэлмэриие ябуулхые парти оролдохо юм.

Эдэ асуудалнуудые бүхы дээрэнь хаража үзэхэ, тэдэниие шиидхэхэ талаар удаан болзоройн гол хараа шэглэл хараалха, коммунис ерээдүйтэй манай мүнөөнэй ажал хэрэгүүдэй холбооё харуулха — эдэ бүгэдэ асуудалнууд шэнээр редакцилагдаха партийна программа дотор үгтэхэ ёһотой. Тэрэниие бэлдэлгэдэ тон ехэ удха шанар олгогдоно.

Нүхэдүүд! Манай ороной саашанхи хүгжэлтын түсэбүүдые табижа байхадаа, дэлхэй дээрэ тохёолдоһон байдалые хараада абангүй байжа шадахагүйбди. Харин дэлхэй дээрэхи байдал орёо хүшэр, шахардуу гээд таанад мэдэнэт. Иимэ эрхэ байдалда гадаадын политикын талаар партиин ба Совет гүрэнэй үнэн зүб хараа шугам улам ехэ удха шанартай болоно.

Бата эб найрамдалай хэрэгэй, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэл Юрий Владимирович Андроповой гол анхаралда хододоо байдаг һэн. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ЦК-гай Политбюро болон манай гүрэнэй засагай дээдын зургаанууд эдэ һайн һайхан гол ёһонуудта харюусамаар гадаадын эдэбхитэй политика, дэлхэйн ядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие абарха талаар политика бүридхэн хараалһан байгаа. КПСС-эй һүүлэй съездүүдэй шиидхэбэреэр мүнөөнэй түүхын шатадахи эб найрамдалай политикын гол шэглэлнүүд хараалагдаһан гээшэ. Тиин энэ эб найрамдалай ленинскэ политика совет арадай, үнэн дээрээ дэлхэйн бусадшье арадуудай бодото аша туһада харюусана. Энэ политикаһаа бидэ нэгэшье алхам сухарихагүйбди гэжэ эрид шууд мэдүүлнэбди.

Нүхэдүүд, уласхоорондын оршон байдалда социалис оронуудай нүлөөнь хэр ехэ байнаб, тэрээнһээ эб найрамдал сахилтын болон тэрэниие бэхижүүлгын хэрэгэй амжалтын дулдыдаха байһаниинь тон элн байна. Тэдэнэй ажал ябуулгынь эдэбхиһээ, зоригжолһоо, хоорондоо хэлсэгдэһэнһээнь дулдыдаха юм. Манай оронууд эб найрамдалые сахихын тула бүхы хүсэ шадалаараа эрмэлзэдэг. Энэ зорилгын түлөө социализмын бүхы оронуудтай харилсаануудаа үргэдхэхын түлөө оролдохобди. Социалис нэгэдэлэй оронуудтай бүхы һалбаринуудта, тэдэнэй тоодо тон шухала экономическа һалбариие оруулалсан, нэгэдэлээ болон харилсаануудаа али болохоор хүгжөөн гүнзэгырүүлхэдээ, эб найрамдалай, дэбжэлтын болон арадуудай аюулгүйн хэрэгтэ горитой ехэ хубитаяа оруулха байнабди.

Аха дүү оронуудта хандажа, бидэ иигэжэ хэлэхэ байнабди: Советскэ Союз саашадаашье танай найдамтай нүхэр, үнэн сэхэ союзнигтнай байха.

Колониальна хүшэр хүндэ дарлалтые хаяжа, бэеэ даанги хүгжэлтын харгы замда гараһан арадуудтай һаналаа нэгэдэлгэ хадаа манай партиин болон совет гүрэнэй гадаадын политикын гол шухала эшэ үндэһэн болодог гээшэ. Илангаяа дэлхэйн олон хизаар оронуудта шуһата хюдалта, дайнай түймэрнүүдые үүдхэжэ байһан империализмын булимтархы хүсэнүүдэй добтолгонуудта харюу үгэхэ баатай болодог арадуудтай һаналаа нэгэдэнги байдаг гээшэбди. Арадуудай үнэн хэрэгтэй түлөө, тиимэ һүйдхэлнүүдые зайсуулан усадхахын түлөө тэмсэхэ гээшэ мүнөөдэр дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй тон шухала удха шанартай шэглэл мүн. Эдэ асуудалнуудта манай партиин хараа бодол элн тодо, сэбэр, сэхэ, һайн зорилготой, энэ хараа бодолдоо хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байхабди.

Мүнөө капиталис оронуудтай манай харилсаанууд тухай. Ондо ондоо ниитэ байгуулгатай гүрэнүүдэй эб найрамдалай ёһо гүримаар оршон байха тухай һургаалые манда атууехэ Ленин захяа һэн. Энэ ёһо гүримда бидэ үнэн сэхэбди. Мүнөө, ядерна зэбсэгэй, тон мэргэнээр тудадаг ракетэнүүдэй үе сагта энэ ёһо гүрим хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала. Харин капиталис оронуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй энээндэ тобшо тодорхой сагнэлтэ үгэдэггүйнь харамтай. Иимэ сагнэлтэ үгэхэ дурагүйшье гээшэ хаш.

Империализмын булимтархы хүсэнүүдэй эдэ балмад, нэтэрүү шунахай үйлэ хэрэгүүдээшье бүхы хүн түрэлтэниие аюулда оруулжа байһаниие элн тодоор харанабди, энэ асуудалда бүхы дэлхэйн арадуудай анхарал хандуулжа, хүсэ мэдүүлэн хэлэнэбди. Бидэндэ сэрэгэй талаар булюу ехэ хүсэтэй байдал хэрэггүй, бусадта өөрынгөө хүсэл зориг баадхахые оролдоногүйбди. Зүүтээр сэрэгэй талаар тэнсүүриие эбдэхэ арга хэндэшье үгэхэгүйбди. Хэндэшье багаханшье һаа пэжэг бү түрэг, бидэ манай ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэнүүдые саашадань бэхижүүлхын түлөө, дайн сэрэг үүдхэхэ зорилготой хүдхэшүүлые номгоруулха хүсэ шадалтай байхын түлөө саашадаашье оролдохобди. Энэ манай, нүхэдүүд, амгалан байдал хангаха тон шухала эрхэ нүхэсэл болоно бшуу.

Советскэ Союз, агууехэ социалис гүрэн түрэ амгалан байдалые сахин хамгаалха, бэхижүүлхэ талаар арадуудай үмэнэ өөһэдынгөө харюусалгые бүрин дүүрэнээр мэдэрнэ. Бүхы түбүүдэй гүрэнүүдтэй хэн хэндээшье олзо оршотой харилсаануудые амгалан байдалай оршондо тогтоохын түлөө бэлэмди. Бидэ уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые эб найрамдалай оршондо бүтээмжэтэй, адли эрхэтэй хөөрэлдөөнүүдэй аргаар шиидхэхын түлөө оролдонобди.

Уласхоорондын шахардуу байдалые һуларуулгада, дэлхэй дээрэ этигэл найдалай оршон байдал зохёолгодо СССР өөрынгөө бодото хэрэгүүдээр бүхы оронуудтай хамта хубитаяа оруулха юм. Ондоогоор хэлэхэдэ — бидэ дайнда бэлдэхэ бэшэ, харин эб найрамдал бэхижүүлгэдэ өөрынгөө хүсэл зориг шэглүүлдэг хүсэнүүдтэй сугтаабди. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ бүхы арга боломжонууд, тэдэнэй тоодо эб найрамдал хангаха, бэхижүүлхэ зорилготойгоор байгуулагдаһан Нэгэдэмэл Нацинуудай Эмхи, оүрин дүүрэнээр ашаглагдаха ёһотой.

Нүхэдүүд, хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан ерээдүйн, дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ бидэ ангиин талаар олон миллион аха дүүнэртэйгээ, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй олон тоото отрядуудтай гар гараа барилсан дабшадаг ойһамнай бидэниие, совет коммунистнуудые, үнэн зүрхэнһөө баясуулна.

Бидэ, пролетарска интернационализмын ёһо гуримда үнэн сэхэ байжа, ажалшадай аша туһын болон эрхэнүүдэй түлөө тэмсэжэ байһан манай хилын саанахи нүхэдтэ хани халуун талархалтангаар, үнэн зүрхэнһөө хүндэлэн хандадаг байнабди, бидэниие холбожо байгаа харилсаануудые али болохоор бэхижүүлхэ гээшэ бидэнэй уялга гэжэ тоолонобди.

Уласхоорондын хэрэгүүд тухай манай партиин хараа шугам тушаа мүнөөдэр иигэжэ хэлэхэ гэжэ һанагдаһан юм. Энээниие совет арад бүхы ухаан сэдьхэлээрээ, халуунаар дэмжэхэ бэзэ гэжэ бидэ этигэнхэйбди.

Нүхэдүүд!

Өөрынгөө бүхы түйлалтануудые совет хүнүүд партиин ажал ябуулгатай холбодог. Олониитэдэ үнэн сэхэ байпаараа парти тэрэнэй дүүрэн этигэл найдалда түшэглэдэг.

Мэнэ һаяхан партийна организацинуудта тоосоото-һунгуулиин кампани боложо үнгэрбэ. Тэрэ коммунистнуудай сэдьхэл мэдэрэлэй болон эдэбхиин үндэр хэмжээе үшөө дахин гэршэлээ. Хүтэлбэрилхы тушаалнуудта нэрэ хүндэтэй, дүй дүршэлтэй, бүхы юумэ мэдэхэ хүнүүд һунгагдаа.

Пленумэй хүдэлмэридэ крайкомуудай болон обкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд хабаадана. Таанадта, нүхэдүүд, онсоор хандаха гэжэ һанагдаһан байгаа. Танай уялгануудай, анхарал оролдолгонуудай тон үргэн, олон янзын байһые Центральна Комитет һайн мэдэнэ. Манай мүнөө үе сагай, ойрын болон холын хараата зорилгонуудые шиидхэлгэдэ Таанадһаа олон юумэ дулдыдаха гэжэ мэдэ-

Нүхэр Н. А. ТИХОНОВЭЙ хэлэһэн ү[гэ]

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Коммунис партида, манай арадта, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ ехэ гэээлтэ болобо. Манай партиин, Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, социалис Эхэ ороной дүлэтэ патриот, эб найрамдалай ба коммунизмын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ Юрий Владимирович Андропов наһа бараба.

Юрий Владимирович богони болзорто, жэлһээ үлүү саг соо, Центральна Комитедые толгойлһон байна. Гэбэшье энэ үе соо ямар ехэ юумэн хэгдээ гээшэб. XXVI съездын хараа шэглэлээр дабшажа, тэрэниие зохёохы ёһоор баяжуулжа, КПСС-эй ЦК-гай хүтэлбэри доро парти экономическа ба социальна дэбжэлтын бүхы шэглэлнүүдээр ороноо бата найдамтайгаар урагшань дабшуулаа.

Партиин тэрээндэ найдажа даалгаһан харюусалгатай тушаалнуудта Юрий Владимировичай ажал ябуулга олон янзын байгаа, тэрэ бүхы хүсэсэ, эрдэм мэдэсээ арадай аша туһада зорюулаа.

ЦК-гай ноябриин (1982 он) болон удаадахи Пленумүүд дээрэ Юрий Владимировичай хэлэһэн гүнзэгы удхатай үгэнүүд бидэнэй хүн бүхэнэй ухаан бодолдо элихэнээр һанагдана. Социализмын булюу талые бэелүүлгын, коммунис байгуулалтын гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгын тодорхой программа тэдээн соо үгтэһэн байгаа.

Экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, арадай ажахын хүтэлбэрилгые наринжуулан һайжаруулха, эмхидхэл болон журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха талаар Центральна Комитедэй, Политбюрогой ажал ябуулгые тэрэ шадамараар, эршэмтэйгээр хүтэлбэрилдэг байгаа.

Хамтын дүй дүршэлдэ түшэглэн, ниитын хүгжэлтын эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые һайнаар ойлгожо, Юрий Владимирович Совет гүрэнэй хүсые бэхижүүлхэ, совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам һайжаруулха талаар партиин хүдэлмэридэ ехэ хубитаяа оруулһан байха юм.

Партиин эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэхэ хараа шэглэлые залан сэхээр бэелүүлхын түлөө тэрэ эршэмтэйгээр тэмсэдэг байгаа.

Манай партида, бүхы совет арадта ушарһан ехэ гуниг гашуудалые бидэ бултадаа гүнзэгы сэдьхэлһээ шаналжа байнабди. Гэбэшье зэргэнүүдээ бүри нягтаар жагсааха, парти болон арадай нэгэдэлые бэхижүүлхэ гээшэ коммунистнууд-ленинецүүдэй уялга болоно.

Ленинэй хараалһан үнэн зүб харгы замаар саашадаашье шууд сэхээр, бата найдамтайгаар дабшахые партиин хэлбэришэгүй хүсэжэ байһые Центральна Комитедэй Пленум бүхы оронойнгоо үмэнэ, бүхы дэлхэйн үмэнэ элирхэйлэн харуулха бэзэ гээд батаар этигэн найдажа байһанаа ЦК-гай Политбюро мэдүүлнэ.

Үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, экономикын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, эрдэм, техникын дэбжэлтые хурдадхаха, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ, совет хүнүүдэй материальна ба оюун ухаан бодолой эрилтэнүүдые улам бүри гүйсэд дүүрэнээр хангаха талаар КПСС-эй түүхэтэ XXVI съездын, ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй тодорхойлһон хараа шугамые эршэмтэйгээр, залан сэхээр бэелүүлхэбди.

Хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай ба интеллигенциин эбдэршэгүй бата холбооё, манай Эхэ ороной арадуудай аха дүү ёһоной хани барисаае парти саашадаашье бэхижүүлхэ юм.

КПСС болон Совет гүрэн бүхы эб найрамдалай, бүхы оронуудай арадуудай хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной уг зорилгонуудта, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын уг зорилгонуудта хододоо үнэн байхал.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь тухай асуудалые Политбюро зүбшэн хэлсээд, нүхэр Константин Устинович Черненкые манай партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретаряар һунгахые Пленумдэ дурадхахыемни нэгэн һаналтайгаар намда даалгаһан байна.

Константин Устинович ажабайдалай баян һургуули гараһхай. Тэрэ таряашанай хүндэ хүшэр ажалые, солдадай албаниие, хүдөөгэй райкомой ажал хэрэгые һайн мэдэхэ юм.

Олон жэлнүүдтэ тэрэ Красноярска, Пензенскэ, Молдавиин партийна организацинуудта, КПСС-эй ЦК-гай аппарадта партийна хүдэлмэриин харюусалгатай участогуудые хүтэлбэрилһэн байгаа.

Хаанашье хүдэлмэрилхэдөө, Константин Устинович олониитын бэлигтэй бэрхэ эмхидхэлшэ, марксистско-ленинскэ суртал һургаалнуудай дүлэтэ пропагандист, манай агууехэ партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө нугаршагүй тэмсэлшэ байһанаа хододо харуулдаг һэн.

Коммунис партиин болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшад Леонид Ильич Брежнев болон Юрий Владимирович Андропов мэтэ ленинскэ түхэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй үнэн сэхэ соратник байһаараа Константин Устинович коммунистнуудта, совет хүнүүдтэ һайн мэдээжэ юм.

ЦК-гай Политбюро болон Секретариадта хүдэлмэрилхэдөө, Константин Устинович партийна ба гүрэнэй хүтэлбэриин ленинскэ түхэл шэнжые хүгжөөхын, баталхын тула ехэ юумэ хэһэн байна. Тэрэ ниитын хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудые гүнзэгыгөөр ойлгодог, түйлагдаһан амжалтануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые үндэһэ баримтатайгаар сэгнэдэг, кадрнуудта эрилтэ ехэтэйгээр, гэхэ зуура, энхэргэн һайнаар хандадаг, ажалшадай үүсхэл эдэбхи болон дүй дүршэлдэ түшэглэдэг байгаа.

Константин Устинович эршэ зоригоороо хүнүүдые урмашуулжа шададаг, али бүхы хэрэгтэ зохёохы ёһоор хандадаг, нүхэдөө эбтэй эетэй хамтын хүдэлмэридэ нэгэдүүлдэг байһаараа шалгарна.

Тэрэ үргэн олониитэтэй ходо ходо уулзахые, хүн бүхэнэй — бэлигтэй эрдэмтэ гү, али мэдээжэ металлург, солдадай эхэ гү, али залуу уран зохёолшоншье байг — хуби заяае ойлгохые оролдодог хүн юм гээд онсолон тэмдэглэхые хүсэгдэнэ.

Хүгжэлтэ түгэс социалис общественые наринжуулан һайжаруулгын ехэ ехэ теоретическэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, холын ерээдүйдэ КПСС-эй үзэл сурталай ажал ябуулгын бодомжонуудые зохёолгодо Константин Устинович элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Манай эб найрамдалта гадаадын политикын стратегическэ хараа шэглэл бүридүүлгэдэ, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй ажал ябуулгада Константин Устинович эгээл эдэбхитэйгээр хабаададаг юм.

Оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлгын, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые мүнөөнэй техникээр хангалгын, Арми болон Флодой сэрэгшэдые үзэл сурталай талаар хатуужуулгын асуудалнуудые Константин Устинович үргэнөөр шиидхэдэг юм гэжэ манай сэрэгэй хүдэлмэрилэгшэд һайн мэдэхэ байха.

Константин Устинович Черненко КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалда хүдэлхэдөө, манай партиин дайшалхы штабые

ЮРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ АНДР…
ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ ЭМХИДХЭХЭ КО…

Орон дотор шаналал гашуудал соносхохо тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой зохилдуулан, Юрий Владимирович Андроповые хүдөөлүүлхэ үдэр —1984 оной февралиин 14-дэ тэрэнэй бэеые хүдөөлүүлхэ үедэ Москвагай сагаар 12 час 45 минутада Москвада, союзна республикануудай ниислэл хотонуудта, баатар-хотонууд Ленинградта, Волгоградта, Одессэдэ, Севастопольдо, Новороссийскда, Керчьдэ, Тулада, баатар-хэрэм Брестдэ, мүн Калининград, Львов, Ростов-на-Дону, Куйбышев, Свердловск, Новосибирск, Шэтэ, Хабаровск, Владивосток, Североморск, Ставрополь, Петрозаводск хотонуудта ехэ буунуудай залпнуудаар ёһолхо гэжэ комисси мэдээсэнэ.

ДЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ ШАНАЛАЛ ГАШУУДАЛ

Бүхы ами наһаяа парти болон арадай аша туһада, Ленинэй агууехэ хэрэгтэ хэлбэришэгүйгөөр зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой наһа бараһан ушарһаа гадаадын оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, элдэб оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшад, политическэ партинуудай ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ. Коммунис партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандаһан Хандалгые үргэнөөр шэнжэлхэдээ, гадаадын хэблэл иигэжэ тэмдэглэнэ: КПСС болон Совет гүрэн амгалан гуримаар зэргэ оршон һуулгын гол ёһонуудые саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр элүүлхэ, бүхы оронуудтай амгалан ёһоор зэргэ оршон һуухые оролдохо байна.

Ю. В. Андроповой наһа бараһан ушарта зорюулагдажа, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой онсо яаралтай заседани Софида болобо. БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Т. Живков** тэрээн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, коммунизмын суртал һургаалнуудай түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгын түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ Ю. В. Андропов социалис хани нэгэдэлые, КПСС-эй ба БКП-гэй хоорондохи, СССР-эй ба НРБ-тэй хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһан байна гэжэ тэмдэглээ. Хүгжэлтэ түгэс социалис общественые саашадаа байгуулхын түлөө, эб найрамдалай болон коммунис суртал һургаалнуудай түлөө тэмсэлдэ НРБ-гэй ба СССР-эй хоорондохи, болгар арадай ба агууехэ совет арадай хоорондохи ажабайдалаар туршагдан шалгагдаһан али бүхы харилсаанай, ойртолсолгын хараа шугамые Болгариин Компарти саашадаашье бэелүүлхэ юм гэжэ **БКП-гэй ЦК-гай Политбюро** нэгэн һаналтайгаар батална.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой заседани Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолбо. Коммунис хүдэлөөнэй үмэнэ Ю. В. Андропов элитэ ехэ габьяатай байгаа, арадуудай хоорондохи эбэй ёһоной харилсаае хүгжөөхэ, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар тэрэ ехэ оролдолго гаргаһан байна гэжэ Варшавада толилогдоһон мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Аха дүү социалис оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ польско-совет хани барисаае, харилсаа холбооё хүгжөөлгэдэ Ю. В. Андропов ехэ хубитаяа оруулһан байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро үндэрөөр сэгнэбэ.

Ю. В. Андроповой дурасхаалда зорюулагдажа, үнгэргэгдэһэн ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй онсо яаралтай заседани дээрэ ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Штоф** үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: «Тэрэнэй нэрэ эб найрамдалай, социализмын ба ниитын хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ ажалшадай аша туһын түлөө тэмсэлдэ гаргагдаһан эсэшэ сусашагүй хүсэлэл оролдолгонуудтай нягта холбоотой. ГДР-эй правительство болон ажалшад Ю. В. Андропов тухай дурасхаалые хэтэдээ сахижа ябаха, социализмые саашадань бэхижүүлгын, эб найрамдал хангалгын хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ юм».

Ю. В. Андроповой бүхы ажал ябуулга оронойнгоо һалбаран бададархын түлөө, хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлдэ совет арадай гаргаһан асари ехэ хүсэлэл оролдолгонуудтай нягта холбоотой юм гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. Совет хүтэлбэрилэгшэ дүршэл ехэтэй политик-коммунист, уласхоорондын ехэ нэрэ хүндэтэй, алдартай хүн байгаа. Уласхоорондын оршом соо, мүн дотоодын политикада тэрэнэй үгэ болон хэрэгэй таһаршагүй холбоотой байһыень совет партийна ба гүрэнэй хүтэлбэриин хараа шэглэл элирхэйлнэ. Ю. В. Андроповой КПСС-эй ЦК-е толгойлжо байха үедэнь парти XXVI съездын хараа шэглэлээр дабшажа, тэрэниие зохёохы ёһоор баяжуулан, экономическа ба социальна хүгжэлтын бүхы шэглэлнүүдээр ороноо бата найдамтайгаар урагшань дабшуулһан байна. Ю. В. Андроповой наһа баралта ганса коммунис общество байгуулгын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байһан совет арадта бэшэ, харин бүхы социалис хани нэгэдэлтэ оронуудта, эб найрамдалай ба социализмын түлөө тэмсэдэг дэлхэйн бүхы хүнүүдтэ айхабтар ехэ гээлтэ болоно.

Чехословакиин түбэй бүхы газетэнүүд хара хүреэтэйгээр барлагдан гараба. «Соведүүдэй ороной политическэ ба экономическа хүгжэлтын, КПСС-эй үүргын саашадаа урталгын, совет общественн политическэ байгуулалтые наринжуулан һайжаруулгын, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгын гол шухала асуудалнуудта Ю. В. Андропов ажал ябуулгадаа гол анхаралаа хандуулдаг байгаа, — гэжэ **«Руде право»** газетэ бэшэнэ. — Ю. В. Андроповой найруулһан Советскэ Союзай бүтээмжэтэй һайн, эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бүхы дэлхэйн арад түмэн халуунаар һайшаан угтадаг байгаа, угтаһааршье. Тэрэнэй хүтэлбэри доро КПСС болон Совет гүрэн термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, империализмын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта харюу...

ЮРИЙ ВЛАДИМИРОВИЧ АНДРОПОВ

Коммунис парти ба совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшые ёһолон хүндэлжэ байһанаа мэдүүлнэ.
ТАСС-ай фото.

СОВЕТ ХҮНҮҮДЭЙ ЕХЭ ГАШУУДАЛ

Ленинскэ партиин ба совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Юрий Владимирович Андроповой наһа барһанда совет хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ гашуудал гуниг түрүүлбэ.

Партиин ба арадай нэгэдэл улам бэхижэлгэ, хүгжэлтэ түгэс социалис общественна нарижуулан һайжаруулга, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулга, Эхэ ороной экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэ, ленинскэ эб найрамдалта гадаадын политикые бодото дээрэнь бэелүүлгэ Ю. В. Андроповой нэрэтэй холбоотой юм. Эдэ гашуудалта үдэрнүүдтэ коммунистнууд, бүхы совет хүнүүд Коммунис партиие, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон, улам нягтаар жагсана. Бүхы орон дотор үнгэржэ байһан шаналан гашуудалай митингнүүдтэ хабаадагшад КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы юумэ хэхээр шиидэнхэй байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Юрий Владимирович Андроповой наһа бараһан ушарһаа гүнзэгы ехээр шаналан гашуудаха зуураа коммунис байгуулалтын амжалтануудые арьбадхахаар сүм шиидэнхэй байһан тухайгаа совет хүнүүд мэдүүлнэ гээд, Москвагай гүрэнэй хоёрдохи подшипникова заводто болоһон шаналал гашуудалай митингдэ хабаадагшад онсолон тэмдэглэбэ.

Партиин хэрэгтэ, ороной али бүхы талын хүгжэлтэдэ Ю. В. Андроповой оруулһан тон ехэ хубита тухай хэлэхэ зуураа Ю. В. Андропов бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ ба дүй дүршэлөө гүрэнэй болон уласхоорондын эгээл шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулдаг байгаа гээд ахалагша мастер, цехэй партбюрогой секретарь А. Птицын тэмдэглэбэ. Үйлэдбэриие эршэдхэхэ, ажахын ажал ябуулгые нарижуулха, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар тэрэнэй хэлэһэн даабаринууд манай ороной бүхы ажалшадай арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ программа болонхой. Партиин табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хубитаяа оруулхын тула предприятиин коллектив хүсэ шадалаа гамнахагүй юм.

Москвагай шинын заводой хабсаргалгын цех. Предприятиин элдэб һалбаринуудай түлөөлэгшэд шаналал гашуудалай митингдэ сугларба.

— Инаг дуратай Эхэ оронойнгоо аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай хэрэгэй үмэнэ тон ехэ юумэ хэһэн хүниие гээбэбди, — гэжэ хабсаргалгын цехэй хүдэлмэрилэгшэ Г. Я. Игонина хэлэбэ. — Ороной экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ, парти доторой демократиин ленинскэ гол ёһонуудые саашадань хүгжөөлгэдэ совет арадай туйлаһан амжалтанууд Юрий Владимирович Андроповой нэрэтэй холбоотой юм.

Шаналал гашуудалай митингдэ сугларһан Ленинградска областиин «Лужский» совхозой ажалшад минутын туршада дуугай байжа, Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлбэ.

— Коммунис парти, манай бүхы арад ехэ гээлтэдэ оробо,—гэжэ малшан А. Иванов хэлэбэ. — Дүлэтэ коммунист, Эхэ ороной үнэн сэхэ хүбүүн Юрий Владимирович бүхы наһаяа эб найрамдалай ба социалис Эсэгэ ороной һалбаран хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ зорюулһан байгаа.

Термоядерна дайнай аюулые зайсуулан саралгада шэглүүлэгдэһэн партиин ленинскэ гадаадын политика бэелүүлхэ талаар ехэ ажал ябуулһын түлөө совет хүнүүд КПСС-эй ЦК-да баяр баясхалан хүргэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Коммунис партида, совет арадта хандаһан Хандалгада дотор газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха, гүрэнэй экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, арадай һуудал байдалые улам һайжаруулха талаар партиин хараа шүглэл тодорхой харагдана, — гээд митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглэбэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, ороной Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула хүсэ шадалаа, эршэ хүсэеэ гамнахагүйбди гээд хүдөөгэй ажалшад найдуулба.

Хүдэлмэришэнһөө мүнөөнэй үеын партийна болон гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша хүрэтэр зам гаталһан Ю. В. Андроповой эхэ нютаг —Ставрополиин хизаарай түмэр замай Нагутска станци шаналал гашуудалда абтанхай.

— Ленинскэ тухэлэй хүтэлбэрилэгшын жэшээ харуулдаг, арад олониитын һанамжада ба эдэбхи үүсхэлдэ түшэглэжэ шададаг, коммунис байгуулалтын теори болон бодото байдалда горитой хубитаяа оруулдаг байһан юм,— гэжэ Нагутска станциин начальник И. Попов шаналал гашуудалай митинг дээрэ хэлэбэ.

Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые улам бэхижүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө элсүүлхэбди, Коммунис партиие тойрон улам нягтаар жагсахабди гээд митингдэ хабаадагшад ставрополиинхидай үмэнэһөө КПСС-эй Центральна Комитедые найдуулба.

Новосибирскын академгородогто болоһон митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эрдэмтэд, студентнүүд, аспирантнууд Ю. В. Андроповой наһанһаа нүгшэһэн тухай мэдээсэлые гүнзэгы шаналал гашуудалтайгаар угтан абаба гээд университедэй проректор В. Нифонтов тэмдэглэбэ.— Бидэ, Сибириин эрдэмтэд, түрэл партияа, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедые тойрон, улам нягтаар жагсахабди, партиин табиһан зорилгонуудые туйлалгада, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхалгада, ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй саашанхи хүгжэлтые хангалгада, хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхэ гээшэ манай үялга болоно.

«Уралмашай» ажалшадай шаналал гашуудалай митинг дээрэ фрезеровщица Т. Постникова үгэ хэлэхэдээ, наһанайнгаа һүүлшын үдэр хүрэтэр Юрий Владимирович Андроповой үнэн сэхээр алба хэһэч партиин хэрэгые дэмжэдэг байһанаа габшагай ажалаараа элирхэйлэн харуулхабди,— гэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Коммунис партида, совет арадта хандаһан Хандалгада габшагай ажелаараа харюусахые индустриальна Ураалай ажалшадые митингдэ хабаадагшад уряалба.

Кабардино-Балкарай хото городууд, һуурин тосхонууд шаналал гашуудалда абтанхай. Булунгу тосхоной хүн зон — хонишод, механизаторнууд, һурагшад шаналал гашуудалай митингдэ сугларбад.

— Манай Эхэ ороной экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ талаар Юрий Владимировичай эсэшэ сусашагүй ажал ябуулга тухай совет хүнүүд хэзээдэшье һанажа ябаха юм, — гэжэ үнинэй хонишон А. Тапасханов хэлэбэ. Түби дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сарааха хэрэгтэ тэрэ горитой хубитаяа оруулһан байна.

Ю. В. Андроповой гэрэлтэ дурасхаалые ёһолон хүндэлхэ зуураа, дабхар хүсэтэйгөөр хүдэлхэбди, хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэбди, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы юумэ хэхэбди гэжэ митингдэ хабаадагшад найдуулба.

Ю. В. Андроповой наһанһаа нүгшэһэн тухай мэдээсэл Хойто-Осетиин АССР-эй ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ гашуудал гуниг түрүүлбэ. 1930 ондо Моздок хотодо арбан зургаатай комсомолецой ажалай намтар эхилһэн юм. Хойто-Кавказай түмэр замай Моздок станциин улаан буланда митинг болобо.

— Үнэн сэхэ ленинецэй, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө үсэд шанга тэмсэлшын зүрхэн сохихоёо болибо, — гэжэ тепловозой ахалагша машинист С. Гончаренко хэлэбэ. —Юрий Владимирович ажалша арад зонтой таһаршагүй нягта холбоотой байдаг һэн. Социалис экономикые саашадань хүгжөөхэ, Эхэ оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Юрий Владимирович горитой хубитаяа оруулдаг байгаа гэжэ мэдэнэбди. КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар шэн зоригто ажал, КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые тойрон арадай улам нягтаар жагсалга Ю. В. Андропов тухай эгээл һайн дурасхаал болохо гэжэ һайн ойлгонобди.

Ю. В. Андроповой наһа бараһан тухай мэдээсэл киевэйхидэй зүрхэ сэдьхэлдэ гуниг гашуудал түрүүлбэ.

— Үнэн сэхэ ленинецэй зүрхэн тоггобо, — гэжэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Арсенал» заводой мүлигшэ А. Донченко хэлэбэ. — Партийна, гүрэнэй ба ажалай журам бэхижүүлгэдэ, олониитэ ажалшадай зохёохы эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэдэ Юрий Владимирович хэды ехэ хүсэ шадалаа зорюулааб гэжэ бидэнэртэ һайн мэдээжэ. Амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха ба бэхижүүлхэ, термоядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха хэрэгтэ тэрэнэй оруулһан хубитые һайн һайханиие хүсэдэг бүхы хүнүүд хэзээдэшье мартахагүй юм.

Уральск хотын К. Е. Ворошиловай нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой заседаниинуудай зал үйдхар гашуудалай шэнжэтэй. Шаналал гашуудалай митинг дээрэ заводой ахамад инженер А. Малакеев, электро-гагнууршан Б. Давлетов, комсомолой комитедэй секретарь В. Скалецкий болон бусад үгэ хэлэхэдээ, партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гурймуудые батадхалгые, социалис демократиин саашадаа нарижуулагдан һайжаралгые совет хүнүүд Ю. В. Андроповой нэрэтэй холбодог юм гээд тэмдэглэбэ. Манай ороной экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ тэрэ тон ехэ хубитаяа оруулаа. Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой нэрэ совет хүнүүдэй ба түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ юм. Тэрэнэй ажабайдал хадаа партида ба совет арадта үнэн сэхэр алба хэлгын зоригжуулхы жэшээ болоно.

Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй гайхамшагта ажал ябуулагша Ю. В. Андроповой дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тула «Сухумприбор» заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, албан хаагшад митингдэ суглараба.

— Партиа, бүхы совет арадта үйдхар гашуудалтай гээлтэ болобо. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэ Юрий Владимирович Андропов наһа бараба. Һүүлэй үедэ манай ороной экономическа болон социальна хүгжэлтэдэ туйлаһан амжалтанууд тэрэнэй нэрэтэй холбоотой юм, — гэжэ заводой профкомой түрүүлэгшэ А. Кортова хэлэбэ.

Митинг дээрэ дайнай ба ажалай ветеран ОТК-гай хинагша В. Убирия, слесарь-хабсаргагша Ф. Гогуа болон бусад үгэ хэлэхэдээ, хүдэлмэришэн анги Коммунис партиин ленинскэ Центральна Комитедые тойрон улам нягтаар жагсаха, үдэр бүриин бүтээсэ ехэтэй ажалаар социалис Эсэгэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлхэ юм гэжэ тэмдэглэбэ.

— Хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха гэһэн зорилгодо Юрий Владимировичай бүхы ажал ябуулга зорюулагдаһан байгаа,— гэжэ Молдавиин Вулканештскэ районой «Советский пограничник» колхоздо шаналал гашуудалай митинг дээрэ һаалишан Е. Чобану хэлэбэ.— Партиин XXVI съездын ба КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, Юрий Владимирович Андроповой бидэнэй урда табиһан зорилгонуудые дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

Бүхы совет хүнүүдтэл адли, Армениин ажалшад Ю. В. Андроповой наһанһаа нүгшэһэн тухай гунигта мэдээсэлые гүнзэгы шаналал гашуудалтайгаар хүлеэн абаба. Промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта, научна эмхи зургаанууд болон һуралсалай эмхинүүдтэ шаналал гашуудалай митингнүүд үнгэрнэ.

— Һайхан сэдьхэлтэй хүнэй зүрхэн сохихоёо болибо, — гэжэ предприятиин түрүү хүдэлмэрилэгшэ Е. Мищенко хэлэбэ. — Залан сэхэ зантай, хүнүүдтэ энэрхы һайнаар хандадаг байһанайнь түлөө манай партиин ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшые сэгнэдэг һэмди. Эдэ харюусалгатай тушаалнуудта тэрэнэй байха үедэ богонихон болзорто парти коммунис байгуулалтын бүхы шэглэлнүүдээр ороной найдамтай дабшалта хангаһан байгаа. Ажалай ба үйлэдбэриин журамда эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоо, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба ажалай шанар дээшэлһэн байгаа. Хүшэр хүндэ гээлтэдэ ороһон ушарһаа гүнзэгыгөөр шаналан гашуудаха зуураа, совет хүнүүд патриотическа үялга тухайгаа мартанагүй. Совет гүрэнэй экономическа болон оборонно хүсэ шадалые улам бэхижүүлгэдэ туһа нэмэри хэхын тула бүхы юумэ хэхэ гэжэ хүдэлмэриин газар бүхэндэ оролдоно.

Бүхы Эстони дотор— сланецай уурхайн түб Кохтла-Ярведэ. Тарту хотодо, Моонзундска архипелагай аралнууд дээрэ шаналал гашуудалай митингнүүд болоно.

— Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Ю. В. Андропов манай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ юм,—гээд Таллинай машина бүтээлгын «Ильмарин» заводой коллективэй митинг дээрэ хүдэлмэришэн Я. Саарсе хэлэбэ.

(ТАСС).

...ВА Ю. В. АНДРОПОВТОЙ ХАХАСАНА

...эхэ шана- ...танхай. Ша- ...лентэнүүд- ...галмайнууд- ...нгүүлэгдэн- ...Юрий Вла- ...повтой ха-

...эртэ үг- ...һа бараг- ...гай табиг- ...байшан тээ- ...бүхы рай- ...таһалгаряа- ...эр, дабша-

...үүдэй хү- ...алба хааг- ...нуудай бо- ...гын инсти- ...эрилэгшэд, ...ал ябуулаг- ...хаагшад, ...ермэнүүдэи ...залуушуул ...йгаар үн- ...ион арадай ...нь бэхи- ...түгэс со- ...вые нари- ...дай һуу- ...ам һайжа- Эхэ оро- ба өөры- ...ые бэхи- ...анайнь та- ...ой байһан сэдьхэлһээ ...ерэнэ.

...һэн Хандалгые нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэбди. Манай һанал бодол, хүсэл эрмэлзэл тэрээн дотор найруулагданхай. Парти болон арадай нэгэдэл манай хүсэнэй үндэһэ һуури байгаа, мүнөөшье байһаар, саашадаашье байха юм.

...Хуурсагай табигдаһан таб-сангай дэргэдэ, Колонно залай ханые зүбшуулан, Союзуудай байшангай фойе соо олон зуугаад венок табигданхай. Ставрополиин хизаарай, Хойто-Осетиин АССР-эй, Карелиин АССР-эй, Ярославска областиин коммунистнууд болон ажалшадай веногууд тэдэнэй дунда байна. Ажаябадалайнь замай эхинэй эдэ газар нютагуудтай холбоотой байһан Юрий Владимирович Андроповые тэдэнэр һайн мэдэдэг.

Хүнүүдэй урасхал хойно хойноһоо үнгэрнэ. Элдэб үеын, хуби заяатай хүнүүд, элдэб мэргэжэлэй түлөөлэгшэд Колонно зал соогуур удаа дараалан үнгэрнэ. Юрий Владимирович Андропов тухай арюун һайхан дурасхаал тэдэнэй хүн бүхэндэ үнэтэй сэнтэйл.

— Ю. В. Андроповой бүхы ажаябадал совет арадта, коммунизмын агуу ехэ хэрэгтэ сүм зорюулагдаһан байгаа,— гэжэ ЗИЛ-эй цехэй начальник Н. И. Быков хэлэбэ. —КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь залан сэхээр бэелүүлхэ талаар партиин бата хараа шэглэл Юрий Владимировичай эсэшэ сусашагүй ажал ябуулгатай нягта холбоотой юм гэжэ москвагайхид бүхы совет хүнүүдтэл адли сэгнэнэ. Тэрэ арад зоной аша туһые гүнзэгыгөөр мэдэдэг, ойлгодог байгаа. Ю. В. Андроповой арюун һайхан дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тула бидэ Эхэ оронойнгоо һалбаран бадархын аша туһада шэн габьяатайгаар ажаллаха ёһотойбди.

— Совет эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ Юрий Владимирович саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг байгаа, — гэжэ СССР-эй Гүрэнэй стандартын бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэ, биологиин эрдэмэй кандидат В. С. Лекарев мэдүүлбэ.—Хүсэжэн жагсаһан социализмые нарижуулан һайжаруулха, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхаха талаар парти ба Совет гүрэнэй хараа шэглэлые зохёохо хэрэгтэ тэрэ элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байгаа.

Социалис Ажалай Герой композитор Т. Н. Хренников һанамжануудаа иигэжэ хубаалдана.

— Мүнөө, Юрий Владимировичай наһа бараад байхада, богони саг соо манай орондо, арад зондоо ямар ехэ юумэ хэжэ үрдиһыень илангаяа элеэр мэдэрнэш,— гэжэ тэрэ хэлэнэ. —Ажалшадай аша туһа, эрилтэ хэрэглэмжэнүүд тухай анхаралаа хандуулжа, жаяг журамые бэхижүүлхэ гэһэн хараа шэглэл баримталан бэелүүлээ һэн. Бидэнэртэ, манай хүдэлмэридэ, Юрий Владимировичай ехэ анхаралаа хандуулдаг байһыень бидэ, искусствын ажал ябуулагшад, ходоо мэдэрдэг байгаабди. Коммунизм байгуулжа байһан совет хүниие магтан дуулаһан зохёолнуудые саашадаашье байгуулха гээшэ манай зорилго болоно.

...Шаналал гашуудалай аялга соностоно. Гурбан минута болоод лэ хүндэлэлэй харуул һэлгэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, союзна республиканудай Верховно Соведүүдэй депутадууд, Социалис Ажалай Геройнууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, космонавтнууд, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд хуурсагайнь дэргэдэ вахтада зогсоно.

КПСС-эй ба Совет гүрэнэй ленинскэ гадаадын политикын эб найрамдалта залан сэхэ хараа шэглэлые бэелүүлгэдэ Ю. В. Андропов ехэ хүсэ шадалаа элсүүлдэг байгаа.

— Эб найрамдал хадаа манай асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын тула гол нүхэсэл болоно,— гэжэ геолог Г. М. Хабалов хэлэбэ.— Бүгэдэ ниитын эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн партиин гол шухала, бүтэмжэтэй һайн үүсхэлнүүдые Юрий Владимирович Андропов найруулдаг, тэдэниие эдэбхитэйгээр хамгаалдаг байгаа.

Москва шадарай тарялан болон фермэнүүдэй ажалшад зал руу ороно. Механизаторнууд, һаалишад, малшад, таряашад — СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа байгшад тэдэнэй дунда ябана. Тус программые бэелүүлгэдэ Ю. В. Андропов ехэ хубитаяа оруулһан юм.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд шаналал гашуудалда абтанхай. Солдадууд, летчигууд, морягууд, училищинуудай курсантнууд, академинүүдэй һурагшад болон багшанар колонноннуудта дабшана.

— СССР-эй Оборонын Соведые толгойлходоо.— гэжэ М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ сэрэгэй академиин ахалагша багша полковник Е. П. Миленин хэлэнэ,— Ю. В. Андропов СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хүгжөөхэ тухайда саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулдаг байгаа. Совет сэрэгшэд манай Эхэ ороной өөрыгөө хамгаалха хүсые ёһотой хэмжээндэ хододоо байлгаха юм гэжэ найдуулнабди.

Бүхы Русиин патриарх Пимен болон шажанай дээдэ духовенствын бусад түлөөлэгшэд Ю. В. Андроповой арюун һайхан дурасхаалые ёһолбо.

Олон тоото телеграммануд, бэшэгүүд эдэ үдэрнүүдтэ партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, олониитын дунда мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй редакцинуудта ороно. Тэдээн соогоо совет хүнүүд гүнзэгы ехэ шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ, шэн габьяата ажалаараа Эсэгэ оронойнгоо туйлалтануудые арьбадхаха хүсэлэнтэй байһанаа элирхэйлнэ.

«Манай ороной агууехэ хүбүүнэй ажабайдал, ажал ябуулга партиин, арадай хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгын жэшээ болоно,— гэжэ Октябриин Революциин орденто Надежда Еттнеут Магаданай областьһоо бэшэнэ.— Бүхы совет хүнүүдтэл адли, манай ороной экономическа ба оборонно хүсые саашадань бэхижүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүйб, парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын, түсэбүүд болон социалис үялгануудаа дүүргэхын тула бүхы эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө элсүүлхэб».

Даниленкэтэнэй бүлэ Одессэһээ иигэжэ мэдээсэнэ: «Агууехэ ленинец Юрий Владимирович Андроповой наһа бараһан тухай дуулахадаа, манай бүлэ ехэл сэдьхэлээ хүдэлһэн байна. Бүхы совет арадтал адли, бидэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэдэг хүнэй гэрэлтэ һайхан образые зүрхэ сэдьхэлдээ хадагалжа ябахабди».

...Ажалша Москва үдэшэ орой болотор Юрий Владимирович Андроповтой хахасаба. Коммунис партида, манай гүрэндэ, совет хүн бүхэндэ айхабтар ехэ гээлтэ болобо. Эдэ гашуудалта үдэрнүүдтэ Советскэ Союзай коммунистнууд, бүхы ажалшад партиин ленинскэ Центральна Комитедые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое бүри нягтаар тойрон жагсана. Манай обществын хүсэ шадалай үндэһэ һуури болохо Коммунис партиин ба совет арадай нэгэдэл эбдэршэгүй бата юм.

(ТАСС).

...АДАЙ АССР-эй ...УНИСТНУУДҺАА, ...АЛШАДҺАА

...коммунис болон хүдэлмэришэнэй хү... ...хэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай ба ...өө дүлэтэ тэмсэлшэ, КПСС-эй Централь... ...неральна секретарь, СССР-эй Верховно ...умэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович ...бараһан ушарһаа КПСС-эй Буряадай ...т, Буряадай АССР-эй Верховно Сове... ...ба Министрнүүдэй Совет автономито ...ммунистнуудай, бүхы ажалшадай үмэ... ...шаналал гашуудалаа мэдүүлбэ.

...үдэрнүүдтэ Буряадай коммунистнууд, ...ПСС-эй дотоодын болон гадаадын поли... ...нэжэ байһанаа мэдүүлнэ, ленинскэ пар... ...нтральна Комитедые, Политбюрое бү... ...н жагсажа, КПСС-эй XXVI съездын, ...ьна Комитедэй ноябриин (1982 он), ию... ...ин (1983 он) Пленумүүдэй түүхэтэ ...е бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэе... ...элэл оролдолгонуудаа элсүүлхэ юм гэ... ...тральна Комитедые, СССР-эй Верховно ...умые, Совет правительствые найдуул...

...Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет

ГҮНЗЭГЫ ШАНАЛАЛАА МЭДҮҮЛНЭ

АВИАЦИОННО ЗАВОД

КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой наһанһаа нүгшэһэн тухай гашуудалта мэдээсэл Буряадай авиационно заводой ажалшадай дунда түргэн тараһан байна. Тиин уржадэр, амаралтын үдэр байбашье, заводой хабсаралгын цех соо, заводой хүдэлмэришэд олоороо сугларaa. Эндэ Маркс—Энгельс—Ленинэй һургаалда хизаарлашагүй үнэн сэхэ, залан шууд оролдодог, социалис Эхэ оронойнгоо аша туһада, совет арадай ажаһуудалые улам саашадань һайжаруулха хэрэгтэ бүхы наһаяа, эрмэлзэл оролдолгоёо, коммунис эдэбхи үүсхэлээ зорюулһан дүлэтэ ленинец Юрий Владимирович Андроповой наһанһаа нүгшэһэн ушарта зорюулагдаһан үйдхар гашуудалай митинг болобо.

Энэ митингые авиационно заводой парткомой секретариин орлогшо В. Ф. Мишин нээжэ, митингдэ сугларагшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой гэрэлтэ дурасхаалые минута соо дуугай байлгаар тэмдэглэе гэбэ.

Удаань КПСС-эй обкомой секретарь Л. В. Потаповта үгэ үгтэбэ. Нүхэр Л. В. Потапов КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповой наһанһаа нүгшэһэн тухай мэдээсэл дуулгажа, дүлэтэ ленинец, Коммунис партиин, Совет гүрэнэй, мүн бүгэдэлхэйн түрүү үзэл болонто арад зоной һанал бодолые бэелүүлэн ябаһан элитэ ехэ ажал ябуулагша бидэнһээ холодобо гэжэ үйдхар гашуудалтайгаар мэдүүлээ.

Тэрэнэй һүүлээр заводой комплексно бригадын бригадир, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үүсхэгшэ, коммунист Н. В. Хлыстов, слесарно-гагналгын цехэй термист Н. А. Стеньков, механическа цехэй токарь, комсомол басаган Валентина Джасарова, хабсаралгын цехэй начальник В. П. Селецкий, заводой директор Ю. Н. Кравцов гэгшэд үгэ хэлэжэ, энэ үйдхар гашуудалта, шаналалта үедэ заводойнгоо бүхы хүдэлмэришэдэй, партиингаа, совет арадайнгаа хэрэгтэ үнэн сэхэ байһыень гэршэлэн, КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой бүхы наһаараа эрмэлзэһэн, хэһэн хэрэгтэ саашадаашье үнэн сэхээр, совет арадай ажаһуудалые улам һайжаруулха, парти болон арадай нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа үшөө ехээр оруулха байһанаа мэдүүлээ.

Ю. В. Андроповой арюун дурасхаалда зорюулагдаһан митингдэ хабаадагшад энэ гашуудалта үедэ заводойнгоо хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай — коммунистнууд, комсомолшууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэрэһээ КПСС-эй Центральна Комитедтэ шаналал гашуудалай телеграмма эльгээжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд һайнаар бэелүүлхын түлөө оролдохобди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

А. ТИХОНОВЕЦ.

ХОРИИН РАЙОН

Анаагай совхозой контородо февралиин 13-най үглөөгүүр хүн зон олоороо сугларба. Тэдэнэй шэг шарайда үйдхар гашуудалай тэмдэг үзэгдэнэ.

Зал соо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой газаа талаараа хара лентээр бүригдэһэн дүрэ зураг табяатай.

Шаналал гашуудалда зорюулагдаһан митингые совхозой захиргаанай, партийна эхин организациин секретарь Р. Г. Галсанов нээжэ, ажахын парткомой секретариин орлогшо, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Ильиндэ үгэ үгэхэдэнь, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Арад зонойнгоо үйдхар гашуудалда абтаад байхада, манай ажахын бүхы хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бүримүһэн бэелүүлхэ хэрэгтэ үнэн шударгы ажалаа, бүхы шадабарияа элсүүлхэ байна. Совхозой коммунистнууд түрэл партияа улам бүри бата найдамтайгаар тойрон жагсажа, КПСС-эй XXVI съездын хараа зорилгонуудые бодото дээрэнь дүүргэхээр бэлэмди гэжэ мэдүүлхэ байнабди.

Митинг дээрэ совхозой ахамад экономист Р. Н. Ильин, жолоошон Ю. Н. Ефимов, зоотехник Б. С. Цыбиков, механизатор А. И. Степанов, ветеринарна врач Г. С. Мардаев гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Иимэ митингнүүд тус совхозой отделени бүхэндэ үнгэргэгдэһэн байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ОНСО ГАБЬЯАТАНАЙ НЭГЭН

Алдар Солын орденой бүхы гурбан шатын дүүрэн кавалер байхынгаа хажуугаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэтэй хүнүүд манай орондо миил дүрбэхэн юм. Эдэмнай хэд гээшэб гэбэл: летчик Иван Григорьевич Драченко, далайн ябаган сэрэгшэ Павел Христофорович Дубинда, артиллеристнүүд Николай Иванович Кузнецов болон Андрей Васильевич Алёшин гэгшэд болоно. Би эндэ алдар домогто доваторайхидай нэгэн — А. В. Алёшин тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

СССР-эй Оборонын министерствын Түбэй архивта хүдэлжэ, газетэнүүдые иража байтараа, корпусой «Гвардейское знамя» гэжэ газетын 1944 оной декабриин 23-най номер соо «Гвардеецэй тулалдажа байhан газараар дайсан гарахагүй» гэhэн гаршагтай багахан зураглал обёоржорхёо хүм. Тэрэ зураглал дотор манай полкын сэрэгшэ гвардиин ахалагша сержант Алёшиной зэлжээтэ тулалдаанда харуулhан баатаршалга тухай тон юрын үйлэ хэрэгэй болоhон шэнгеэр аргагүй богонихоноор аад, харин ялас гэмэ тодоор мэдээсэгдэhэн байна. Тиихэ зуураа автор тэрэ гвардеецэй шагналда хүртэhэн тухай оройдоошье дурсаагүй байшоо.

Тиимэhээнь эрэлхэг зоригтой гвардеец, кавалерийскэ 4-дэхи дивизиин 175-дахи артполкын артиллеристын саашанхи хуби заяагаар hонирхоо hэм. Буряад ороноймнай хүбүүд—Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II шатын болон Улаан Одоной орденуудай кавалер Галсан Дамдинович Бальжанов, дайшалхы гурбан орденоор шагнагдаhан Николай Андреевич Бурлаков, мүн баhа хэдэн орден, медальнуудта хүртэhэн Павел Иванович Грибанов гэгшэд тэрэнтэй сугтаа ээм ээмээ тулган, фашистнуудые hамна бута сохилсоhон түүхэтэй байба.

Архивай документнүүд соо коммунист А. В. Алёшин Калужска областиин Козельско районой Новоселки гэжэ деревнидэ түрэhэн гээд бэшээтэй байба. Дайшалхы замаа тэрэ Москва шадар эхилээд, Берлиндэ түгэсхөө. Эхэ оронойнгоо түлөө тэрэнэй дүрбэн жэл соо хэhэн гайхамшаг баатаршалгануудые тоолохоньшье бэрхэтэй ааб даа.

Алдар суута генерал Советскэ Союзай Герой Л. М. Доваторай түрүүшынь командир байhан корпусто дайшалхы бүхы замаа үнгэргэhэн солдат аза талаантай байгаа гэжэ хэлэхэ байнаб. Солдадта — полкынь, матросто корабльнь—хоёрдохи түрэл гэрынь ха юм.

Артиллерист Алёшин аймшагтай баатарлигаар тулалдадаг байhан байна. Алтан Одон, Алдар Солын гурбан, Эсэгэ ороной дайнай I шатын, Улаан Одоной орденуудаар, «Москвае хамгаалhанай түлөө», «Берлиниие абалсаhанай түлөө» медальнуудаар тэрэнэй шагнагдаhаниинь хэлээшыемнай эли тодоор гэршэлнэ ха юм. Үнгэрхэдөө, Андрей Васильевич Алдар Солын III ба I шатын орденуудаар хоёр дахин шагнагдаhан байна бшуу. Дайнай суурянай үнгэрhөөр 10 жэл болоhон хойно, 1955 ондо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай үндэhөөр тэрэнэй 1945 оной февралиин 18-да шагнагдаhан Алдар Солын III шатын хоёрдохи орден I шатынхяар hэлгэгдэhэн байха юм.

...Калужска областиин Новоселки hууринда «дайн» гэhэн үгэ 1941 оной июниин 22-ой гэгээн сагаан үдэр сахилгаан тургэнөөр соностоо бэлэй. Совхоздо бухгалтераар хүдэлжэ байhан Андрей Васильевич Алёшин, дүрбэн үхибүүнэй эсэгэ, үглөөдэрынь Надежда Петровна hамгантаяа хахасажа, Козельско районой военкомат ошоhон намтартай.

Харин хэдэн неделиин үнгэрэмсөөр, ороноймнай ниислэл хото тээшэ шэглэhэн дайсанай урдаhаа үхэр буу залаха шадалтай болоод, генерал Доваторай кавалерийскэ бүлэгэй бүридэлдэ батаар жагсаа hэн.

Илалтын үдэр болоторуташье, хүндэшье зам гаталhан артиллеристын бүхы баатаршалгые мүнөө хэдэн үгөөр хайшан гэжэ харуулхабши даа. Аргагүй. Тиигэбэшье түрүүн наводчик байhанаа полковой противотанкова пушкын командир болоо hэн гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Дайсантай тэрэ «хэмнай хэнээб?» гэhэн гуримаар урда урдаhаа харалсадаг байгаа. Гэнэдэжэ, секундашье саг алдаа hаа, хосороош. Зүгөөр совет солдат хэзээдэшье үлүү мэргэн, hүбэлгэн хурса байhанаа харуулдаг hэн ха. Нүхэр Алёшин үшөө сагаантан финнүүдтэй тулалдаанда дайшалхы дуршэлтэй болоhон байгаа.

Москвагай түлөө байлдаанда наводчик Алёшин буугайнгаа хажууда сүүдхэлэн зогсожо, гитлеровецүүдэй урдаhаа аадарта добтолго хэдэг hэн. Байлдаан бүхэниинь—үхэлтэ тэмсэл бэлэй.

1943 оной мартын 15-да Сумска областиин хото городуудай түлөө айхабтар шанга тулалдаан болобо. Наводчигоор Алёшиной hууhан зэбсэг тээшэ дайсанай арбан танк дүтэлжэ ябаба. Ара тээнь ябаган сэрэг харагдана. Алёшин хэды мэгдэбэшье, дайсанай машинануудтай жэгдэ бэшэ тэмсэлдэ оробо. Гурбан танкыень тэhэрэ буудаад байхадань, бэшэниинь ябаган сэрэгээ орхижорхёод, гэдэргээ тэгүүлбэ.

Хожомынь Днепрэй баруун эрьедэхи плацдарм үргэдхэхын тула мүн лэ шуhата тулалдаан эхилээ hэн. Плацдарм дээрэ дайсанай шэдэhэн снаряд болон минэнүүд аадар бороо мэтээр шааяжа, газар тэнгэри хоёрой ниилэhэндэл үзэгдэл болобо. Канонадын замхахатай адли гитлеровецүүд танк болон автоматчигуудые шэдэбэ.

— Зэбсэгтээ!— гэжэ Алёшин захирба.

Пушкын хажууда хоёрхон лэ хүн — командир өөрөө буу hомолдог солдадтаяа үлэшэнхэй бэшэниинь алуулшаhан байба. Алёшиншье шархатаhан байгаа. Зүгөөр тэрэнээ анхарха тухагүй, тэмсэлээ үргэлжэлүүлээ бшуу.

Зүүн таладань гэнтэ буу hүрэшэбэ. Хас тамгатай танк поли дээрэ дүлэтэшэбэ. Харин хараhаар байтарнь үшөө нэгэ танк гаража, Алёшиной урдаhаа сэб сэхэ ерэбэ. Сержант тэрэниие хараahaa алданагүй. Теэд яараhаншье янзагүй. Сохом лэ тудахаб гэжэ мэдэхэдээ, буудаха ёhотойгоо тухайлна.

Түрүүшын абяанаар машина зогсошобо. Хоёрдохиин удаа гал дүлэн сорбхилшобо. Харин гурбадахи танкыень баруун талаhаа дуулдаhан абяан зогсоожорхёо.

Тэрэ үдэр артиллеристнүүд болон морин сэрэгшэд дайсанай хэдэн добтолго зогсообо. Плацдарм алдагдаагүй.

Сержант Алёшин Днепрэй hүүлээр дайсантай халуун тулалдаанда оло дахин ороо hэн. Фронтдо тэрэ коммунист болоо. Эрэлхэг зоригтой командир уданшьегүй батарейн парторгоор томилогдоhон байна.

Алёшиной расчёт эгээл хүшэр хүндэ газарнуудта эльгээгдэдэг hэн. Коммунист Алёшин дайшалхы ямаршье даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэдэг байгаа.

1944 оной июнь hара. Генерал Крюковэй морин сэрэг Польшын Медзыжец гэжэ городой түлөө дайсантай шанга тэмсэлдэ оробо. Эндэ Алёшиной расчёт дахинаа онсо шалгараа hэн. Тэрэнэйнь түлөө августын 11-дэ дивизиин командир генерал Панкратов баяр ёhололой оршон байдалда Алёшиной энгэртэ Алдар Солын III шатын орден зүүлгээ. Тэрэнэй hүүлээр үнишье болонгүй, сержантда хоёрдохи шатын орден зүүлгэгдэбэ. Харин Алдар Солын III шатын орден Андрей Васильевичта Германидахи тулалдаанай түлөө үгтэhэн юм (тэрэ ордениинь I шатын орденоор hэлгэгдээ hэн гэжэ hануулая).

А. В. Алёшин дайгаа Эльбэ дээрэ дүүргээ. Тиихэдэ 40 хүрэжэ ябаа. Дүлэтэ патриот, морин сэрэгэй гвардеец Алёшиндо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной майн 31-нэй Указаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон алдартай. Тиин полкын каша хамта эдижэ ябаhан энэ нүхэрни үнэн дээрээ оронойнгоо геройн нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэhэндэл адли болоно бшуу.

СССР-эй Оборонын министерствын архивай материалнуудай үндэhөөр 12425 хүн Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ, 2483 сэрэгшэ Алдар Солын орденуудай дүүрэн кавалерэй нэрэ солодо хүртэhэн байна. Тэдэнэй дундаhаа миил дүрбэниинь Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргын хажуугаар Алдар Солын орденой бүхы 3 шатада хүртэhэн габьяатай. Тэдэнэй дунда морин сэрэгэй гвардеец-доваторовец Андрей Васильевич Алёшин!

Энэ хүнэй хуби заяае ажаглахада, гайхалтай hонин юм. Тэрэнэй дайнай hүүлээрхи ажабайдалаар дэмы hонирхоогүйб. Дайнай дүүрэхэдэ, түрэл hууринаа бусажа ерээд, колхозой түрүүлэгшээр, ахамад бухгалтераар хүдэлhэн байна. Союзна удха шанартай тусхайта пенсионер болоод, наhанайнгаа амаралтада гаратараа, тэрэ дайнда ябаhандаал адли баатарлигаар, бэеэ гамнангүй, ямаршье ажал үнэн сэхээр хэжэ ябаа.

Дайнай ветеран А. В. Алёшин районойнгоо ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа. Олон городууд болон районуудай пионернүүдэй дружинануудай хүндэтэ пионершье ябаа. Залуушуулые дайшалхы ёhо заншалнууд дээрэ Эхэ орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулжа ябаhан байна.

Андрей Васильевич мүнөөдэр бидэнэй дунда үгы. Тэрэ 69 наhатайдаа 1974 ондо наhа бараа. Тэрэ долоон үхибүү хүн болгоо.

Гвардиин кавалериин Улаан Тугта 2-дохи корпусай нэрэ нэрлүүлhэн Советскэ Союзай 47 Геройн болон Алдар Солын орденой 15 дүүрэн кавалернүүдэй дунда онсо шалгарhан А. В. Алёшиной дайшалхы болон ажалайнь намтар иимэл даа.

С. ХАНДАЖАПОВ,
гвардейскэ 2-дохи кавкорпусой ветерануудай соведэй гэшүүн.

ОЙН БАЯРАЙ ВЫСТ[АВКА]

Буряад ороной уран зураашад Эхэ оронойнгоо ажабайдалые арад зондоо зураглан харуулжа ябадагаараа холо ойгуур мэдээжэ болонхой. Тэбхэр 50 жэлэйнгээ ойн баярые тэмдэглэhэн Буряад ороноймнай уран зураашадай бииирээр хэды олон, hайн hайхан зохёолнууд бүтээгдэжэ, арад зоноо хужарлуулан баясуулаа гээшэб!

1932 ондо Эрхүү хотодо Зүүн Сибириин хизаарай Уран зураашадай холбооной филиалнууд Эрхүү, Шэтэ, Верхнеудинск, Красноярск хотонуудта бии болгогдоо hэн. Иигэжэ манай республикада уран зураашадай холбоон байгуулагдаhан намтартай.

Буряад арадай уран зураашад түрүүшынгээ зохёолнууд соо шэнэ ажабайдалай барилгануудые, түрүүшын табан жэлэй алхамуудые арад зондоо зураглан харуулхые оролдодог байhан. Тэдэнэй урда Агуу Октябриин ашаар ерэhэн илалтые, шэнэ жабхаланта ажабайдалые зураглан харуулха зорилго табигдаhан байгаа.

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран hайханай музейн залнууд соо нээгдэhэн «Буряадай уран зураашадай холбооной 50 жэл» гэhэн ойн баярай выставкэ манай национальна искусствын урган hалбарhан түүхые зураглан харуулаа. Эндэ социализм байгуулгын асари ехэ барилга, ажалша коллективүүдэй түрүүшын амжалта, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд, совет арадай амгалан тайбан ажабайдалай ехэ барилганууд — түрэл ороноймнай түүхын бүхы шатанууд харуулагдаа.

Уран зураашад өөhэдынгөө бүтээлнүүд соо буряад арадай түүхые зураглаhан байна. Жэшээнь, И. Аржиковай «Бөө, ламанар хүниие аргалха бэшэ, харин эрэмдэг болгохо», И. Дадуевай «Ошон ошоhон ажабайдал», А. Хангаловай «Хэрэнэй дасан», «Түнхэнэй долоон жэл» гэхэ мэтэ зурагуудые хүн зон ехэтэ hонирходог.

Нүгөөдэ зураг дээрэнь Ц. Сампиловай 1940 ондо бүтээжэ гаргаhан «1920 ондо партизануудай Верхнеудинск оролто» гэhэн зураг гражданай дайнай hүрөөтэ жэлнүүдые бидэ бүгэдэндэ дүтөөр hануулаадхина. Удхаараа энэ зурагай саашанхи үргэлжэлэл болоhон Д-Н. Дугаровай «Түрүүшын трактор», «Соведүүдэй засагай түлөө», Г. Павловай «Шэнэ ажабайдал тухай хөөрэлдөөн», Г. Москалевой «Забайкали хорёод жэлнүүдтэ», С. Ринчиновэй «Совет засагые соносхолго», А. Казанскиин «Ленин, Сүхэ-Баатар хоёрой хөөрэлдөөн», А. Сахаровскаягай «Миниин арадай түүхэ» болон бусад бүтээлнүүд выставкэ харагшадта hайшаагдаа.

Тэрэшэлэн республикын уран зураашад А. Тимин, И. Шестакова, Ф. Балдаев, ...

ОЛИМПИАДА—84

...юуб гэхэдэ, манай спортсменүүд сагаалса дээрэ иланагаяа урагшагүйдэнэ. Теэд мүнөө эндэ амжалта туйлажа шадаагүй hаа, дээгүүр hууринда гарахам гэжэ хүлеэhэнэй үлүү. Ехэ арга боломжотой Юрий Кашкаров ялын аяар 11 минута абаhан байна. Энэмнай үзэгдөө дуулдаагүй юумэн лэ!

Санын харгы дээрэ тэрэ чемпион болоhон ФРГ-гэй түлөөлэгшэ Петер Ангерерhээ дутабагүй. Сергей Булыгин болон Дмитрий Васильевтал адли, тэрэ залуу байна. Олимпиадада түрүүшынхеэ хабаадаа.

Зүгөөр бэеэ сагааруулха гэhэн шалтагаан бэдэржэ болохогүй. Уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ урагшагүйдэлгэhөө дары түргэн hургаал абаха хэрэгтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, февралиин 14-дэ—10 километртэ, харин февралиин 17-до эстафетын урилдаан үнгэргэгдэхэ. Магад, мүнөө тренернүүд hэлгэлтэ хэхэдээшье болохо аалам. Түрүүшын мүрысөөндэ СССР-эй суглуулагдамал командын эрхим бэрхэ гэшүүдэй нэгэн Альгис Шална мүрысөөндэ хабаадаагүй.

ГУРБАДАХИ ИЛАЛТА

Сагаан Олимпиадада СССР-эй суглуулагдамал командын хоккеистнүүд гурбадахи нааданда Югославиин спортсменүүдые 9:1 тоотойгоор шүүжэ, 6 очкотой болобо. Манай командада Хомутов — 2, Скворцов, Ковин, Касатонов, Крутов, Фетисов, Ларионов болон Васильев гэгшэд 1-1 шайба сохижо оруулhан байна.

Олимпиин наадануудта совет болон Югославиин хоккеистнүүд түрүүшынхеэ уулзаба.

Шүүгдээшье hаа, наадаараа урмашабабди гэжэ Югославиин суглуулагдамал командын ахалагша тренер Штефан Семе ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Манай орон дотор футбол, баскетбол болон гандболдол адли, хоккей тиимэ суутай бэшэ юм. Гэбэшье Югославиин хүн зон уласхоорондын хоккейгээр ехэтэ hонирходог. СССР-эй болон бусад бэлигтэй бэрхэ командануудай хабаадалгатайгаар дэлхэйн чемпионадуудай наадануудай телевиденеэр дамжуулагдахадань, олон миллион хүнүүд hонирхон харадаг байна.

Словениин Есеницэ гэжэ багахан хотын команда оронойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ ходо ходо хүртэдэг юм.

ХҮН БА байгаали

ШУХАГ АМИТАДАЙ ТОО hЭРГЭЭГДЭНЭ

Байгаалиие сахин хамгаалха хүдэлөөн манай орон дотор бултанда дэмжэгдэдэг. Гансал РСФСР дотор байгаалиие хамгаалха бүлгэмүүдэй гэшүүд 35 миллиондо хүрэнхэй. Байгаалиие аршалан хамгаалга — эрхэтэн бүхэнэй уялга юм гэжэ СССР-эй Конституци соо тэмдэглэгдэнхэй. 1921 ондо байгаалиие хамгаалха тухай түрүүшын указда В. И. Ленин гараа табиhан юм. Тэрэ хадаа «Байгаалиин памятнигууд, саадууд болон паркнуудые хамгаалха тушаа декрет» байгаа.

Онсо гуримтайгаар хүгжэдэг газар дайдые гүрэн хамгаалалга доро абаа. Тэдэнэй бүхы талмайнь 5 миллион дүрбэлжэн километр гэхэ гү, али ороноймнай дэбисхэрэй 23 процентнь болоно. Эдэмнай хото городуудые тойроhон ногоон зононууд, уhа хамгаалгада үүргэтэй ой модон, заказнигууд (хүнэй ажахын ябуулгануудые хуулияр хизаарлаhан газар) национальна паркнууд болон заповеднигүүд мүн. Манай орон дотор 140 мянган дүрбэлжэн километр газартай гүрэнэй 144 заповедник бии.

Заповедник гээшэ гансал зэрлиг амитадай ногоон гэр бэшэ, тэрэмнай байгаалиин арга боломжонуудые арьбадхаха, хоморой шухаг ба үгы болoжо байгаа амитадай, ургамалнуудай тоо олошоруулха эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэриин түб юм.

Энэ зуун жэлэй эхеэр Ураалда, Сибириин хойто хубида, Забайкалида булган эхэ таhартараа шахуу үгы хэгдэhэн байгаа. Хойто Ураалай зүүн хубиин ба Забайкалиин хоёр ехэ заповедниктэ хэгдэhэн хүдэлмэриин ашаар нэн түрүүн эндэ булган ехээр үдэжэ, hүүлээрнь хүршэ газар дайдаар тараhан байна.

Булгантай тохёолдоhон ушар нилээд ойлгомжотой баймаар жэшээ юм бэээ, тиигэбэшье үнэтэй арhатай амитадые «олошоруулан hэргээлгын хүдэлмэридэ» тиимэшье хорогүй хэрэгтэй хэгдэжэ бэшэ. Биосферэдэ имараар хандаhан тухай зүбтэй тохёолдоhон тусхай жэшээ харуулна.

Мэргэжэлтэдэй тоолоhоной ёhоор, энэ хүсэ эхэтэй томо амитан мамонтын холын түрэл болодоггүй hаа, хэзээб даа дэлхэй дээрэ хэдэхэн үлэhэн байгаа. Мүнөө болоходо, манай орон дотор Беловежскэ түшаа, Хойто Кавказда, Приокско заповедник болон Хойто Литвагай ой соогуур дүрбэн hүрэг зубр бэлшээдэг. Шэнээр хэблэгдэhэн «СССР-эй Улаан дэбтэр» соо зубр хоморой шухаг байhанай тэмдэглэгдэhэн.

тоодо оруулагданхай. Ладогын хаб загаhан, хойто зүтэй оро, ягаан сахали, кавказай торхируун, талын антилопо-сайгак гэдэгүүд үсөөн бэшэ болонхой.

Жэшээлхэдэ, Ураалай ба Казахстанай талада байрладаг сайгагууд ехээр хюдуулшаhан байгаа. Эмдэ ородог үнэ сэнтэй эбэрэйнь, амтатай мяханайнь түлөө браконьернүүд тэдэниие гам хайрагүй хюдадаг байгаа. Мэргэжэлтэд эдэ амитадые узуур унгяараа усадхагдаа гэжэ тоолодог hэн. Тиигэбэшье талын нилээд бүглүү участогуудые (Устюрт, Бекпак-Дала) сайгагуудай байрлаха газар болгоhоной ашаар гушаад онуудай эхеэр тэдэ абарагдаа hэн. Байн байн тэдэнэй тоо hэргээгдэжэ, мүнөө гансал Казахстанда миллион шахуу болонхой.

Түндрада амидардаг стерх гэжэ сагаан тохорюун «Улаан дэбтэртэ» оруулагданхай. Тэрэниие тэжээмэл орын hүрэг тэшхүүлдэг, hуурижаhан газарhаань hамнадаг, уурхайнуудыень гэшхэжархидаг байна. Хэрбээ тэдэ саг соогоо үндэгэлөөгүй hаа, бүхы жэлдээ уурхай заhадаггүй. Иимэ hонин амидаралтай шубуун юм.

Сагаан тохорюунуудые абарха hанамжануудые эрдэмтэд дурадхаhан байна. Тэрэнэй гол удхань иимэ: стерхын үндэгэ (гансашье Сибирьтэ дэлгэрэнги бэшэ) боро тохорюунай уурхай руу хэхэ гэhэн юм. Нюсаар хаядаhан тохорюунуудай hүрэг бии болгохо ябуулга Окско заповедниктэ хэгдэнэ.

Биосферэ хамгаалха шэнжэлэлгэнүүд хэжэ байhан мэргэжэлтэдэй хүдэлмэрые СССР-эй Наукануудай академиин хүтэлбэрилдэг. Тэрэ олон тоото гүрэнэй организацинуудтай тон нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Тэдэнэй нэгэн СССР-эй Гидрометеорологиин ба байгаалиин байдал хинаха Гүрэнэй комитет өөрынгөө гол анхаралые байгаалиие хамгаалгада зорюулдаг hэн. СССР-эй Верховно Соведэй орон тойронхие хамгаалха, байгаалиин баялигые гуримтайгаар хэрэглэхэ комисси биосферэ болон министерствэнүүд ба албан зургаануудай хоорондохи «харилсаае» хинадаг юм. Иимэ хиналтанууд арадай депутадуудай нютагай Соведhээ эхилээд, СССР-эй Верховно Совет хүрэтэр бэелүүлэгдэдэг.

Залуушуулай дунда байгаалиие хамгаалагшад иланагаяа олон. Байгаалиие хамгаалха бүлгэмүүдэй гэшүүдэй хахадhаа ехэнхинь залуушуул юм. Астрахань хотын hургуулинуудай нэгэндэ hурагшад «Сэнхир патруль» гэжэ отряд байгуулаа. Волго мүрэнэй халяад, hөөргөө hабадаа ороходонь, тэрэнэй нутануудаар үлэhэн олон тоото hудал шалбаагууд, уhанда абтадаг сабшалангууд соогуур загаhанай жараахайнууд үлэшэдэг. Тэдэниие үхибүүд элдэб аргаар суглуулаад, hөөргэнь табидаг байна.

Волго мүрэнэй эдир хамгаалагшадые дагагшад түргөөр олошоржо, «Сэнхир патрульнуудай» отрядууд бүхы орон доторнай хүдэлжэ эхилээ hэн. 300 мянгаад залуу хүн hуралсал болон хүдэлмэриhөө гадуур залуушуулай лесничествэтэй хамжажа хүдэлдэг. Мэргэжэлтэдэй хүтэлбэри доро залуушуул ой сэбэрлэдэг, эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаадалсадаг...

Орон доторхи байгаалиие хамгаалгын оролдолгонууд нилээд ехэ гүрэнэй мүнгэн зөөреэр тэдхэгдэдэг. 1981—1982 онуудта байгаалиие хамгаалгын бүхы гаргаша 15 миллиард түхэригhөө дээшэ байгаа.

Энэ зооринн зарим тэдые хэрэглэлгэдэ ашаар промышленностиин агаар руу хаяжа байдаг муухай зүйлнүүд торгоогдожо, газар шороо байдаг болгоогдоно (промышленностиин үйлэдбэриин нилээд ехээр ургабашье), 251 мянган гектар газар шэнэрлэгдэбэ. Новолипецкэ түйлэй ехэ металлургическа заводто хэрэглэгдэhэн технологиин ашаар үнэтэй шэнэ барилгын материал болохо түүдэг. Энэ сэг соо бүхы орон дотор муухай болон hуhа хаяаа 10 процентээр доошолуулагдаа.

Владимир СМЫК.
(АПН).

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: дээрэнь—Олимпиин наадануудай үбэлэй тосхондо; доронь — Загребэй конькигаар hолжорогшо 21 наhатай Санда Дубравчич Сараевада Олимпиин үбэлэй наадануудай гал носоогоо.

ТАНЮГ—ТАСС-ай фото.

ШАГНАЛНУУДТА ХҮРТЭХЭНЬ ХҮШЭР БОЛОНО

САРАЕВО. (ТАСС). Олимпиадын боложо байhан үдэрнүүдэй үдэшэ бүхэндэ «Скендерия» гэжэ соёлой-спортын уужам hаруул түбэй урда тээ илагшадые шагналгын баяр ёhолол болоно. Зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, баяр асарма иимэ долоон ёhолол болоо. Санашад, конькишад, бобслеистнүүд хүндэлэлэй табсан дээрэ гараhан байна.

Юрэдөө, шангуудта хүртэхэ гээшэ үдэрhөө үдэртэ улам хүшэр хүндэ болоно.

УРАГШАГҮЙДЭЛГЭНҮҮД hУРГААЛТАЙ БАЙДАГ

Бидэнэй эрхилдэг спортын зүйлэй элдэб оронуудта улам алдаршажа байhыень биатлонистнуудай мүрысөөнэй программын түрүүшын зүйл элирхэйлэн харуулба. Түрүү hуури эзэлхэ аргатай, бэлиг шадабари ехэтэй спортсменүүд улам олошорно гэжэ Олимпиин наадануудай дүрбэ дахин чемпион Александр Тихонов ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэhэн байгаа.

20 километрэй урилдаанда ФРГ-гэй, Норвегиин, ГДР-эй, Франциин, Швециин, Италиин болон Чехословакиин спортсменүүд эрхим арбанай тоодо оробо. Зүгөөр манай нэгэшье биатлонистын эдэнэй дунда орожо шадаагүй байhаниинь халагламаар. Суглуулагдамал командын тренернүүд иимэ ехэ урагшагүйдэлгын шалтагаануудые нарибшалан шэнжэлжэ үзэхэ аабза гэжэ hананаб. Гол шалтагааниинь ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: КПСС-эй ЦК-гай Пленум тухай информационно мэдээсэл. Нүхэр Н. А. Тихоновэй хэлэhэн үгэ. Нүхэр К. У. Черненкын хэлэhэн үгэ. Ю. В. Андроповые хүдөөлүүлгын комиссиинаа.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаhанда: К. У. Черненкын хэлэhэн үгэ (Үргэлжэлэнь). «Москва Ю. В. Андроповто хахасана». «Совет хүнүүд гашуудаа». «Буряадай АССР-эй коммунистнуудhаа, ажалшадhаа».

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Бэ хүдэлмэришэн болохоб» — Л. Кальминэй статья. «Түрүүшын директор» — А. Бартиновагай статья. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.45— Үглөөнэй гимнастика. 9.50— «Олимпиадын дневник». 10.05— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмнүүд. 10.35— Мультфильмнүүд. 10.55— «СФСР-эй арадай артист композитор С. Кацай зохёолнуудай концерт. 11.25 — «Аяншалагшадай клуб». 12.25 —Шэнэ hонин. 15.15— Шэнэ hонин. 15.30 — «Үхибүүдтэ онгой гулгэд тухай». 16.00— Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудта. Биатлон. Конькигаар урилдаалга. 19.00— ПТУ-да мэргэжэлдэ hургана. 19.30— Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00— «Байгал» —мэдээсэлэй программа. 20.20— «Сасуутан»—киножурнал. 20.30— «Байгалай» — hонин. Москва 20.40— «Блинзецы» — кинокомеди. 22.00— «Время». 22.40— Кубын Республикын артистнуудай хабаадалгатай концерт. 00.20— «Олимпиадын дневник». 00.35— «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15— Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Физика. 10-дахи класс. 10.05, 13.40— Француз хэлэн. 11.05 —ПТУ-гай hурагшадта. «Гоё hайханиие ойлгохо hургуули». 11.35 12.40— «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэhэ hургаал». 12.05 — 8-дахи класс. 12.05 — «Шатарай hургуули». 13.10— Географи 7-дохи класс. 14.10 —А. Одоевскиин зохёолнуудhаа дамжуулга. 15.05—«XIX зуун жэлэй түрүүшын хахадай уран зургай искусство». Скульптура. 15.35— «Композитор Т. Н. Хренниковэй класс». 16.35— Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 19.15 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 19.45 — Соносхолнууд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000 г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-85, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-81, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. ... Н-04399. Заказ № 38.